



LIDINGÖ SOCIOTOPPKARTA

“Det glittrar mellan träden när man ligger i mossan och tittar upp och det är helt fantastiskt.”

* Citat från fokusgruppsintervju med boende i Skärsätra/Mölna/Brevik.

“Det är svårt att vara arg i skogen”

* Citat från fokusgruppsintervju med boende i Bosön/Rudboda.

SAMMANFATTNING

Lidingö sociotopkarta syftar till att kartlägga användningen och upplevelsen av olika grönområden. Sociotopkartan är ett kunskapsunderlag till Lidingös nya grönpplan, vilken kommer att ange riktlinjerna för utvecklingen av Lidingös grönområden.

Det omfattande arbetet med att kartlägga grönområdenas vistelsevärden har innefattat en brukarvärdering (webbenkät och fokusgruppsintervjuer) och expertvärdering (observationer och områdesavgränsning). Sammanlagt har cirka 700 Lidingöbor och ett tiotal konsulter deltagit. Resultatet av Lidingö sociotopkarta kan summeras i följande punkter:

- Hälften av Lidingös yta består av värdefulla rofyllda grönområden för lek och motion, vilket får anses ge Lidingöborna en god och kvalitativ grönyttillgång.
- I Centrum/Torsvik är dock avsaknaden av såväl grönyta och vistelsevärden påfallande. Ett sätt att kompensera för liten grönyta är att satsa på en mer värdetät parkmiljö och utveckla nya grönytor i samband med stadsutvecklingsprojekt.
- Kottla-området är den i särklass mest populära platsen på Lidingö. Kännetecknande för området är både de höga friluftsvärdena, kulturmiljön och naturmiljön.
- Rofyllda naturliga grönområden har mycket stor betydelse för de vuxna Lidingöbornas livskvalitet.

För många Lidingöbor är grönområdets ”naturlighet” viktigare än en mångfald av vistelsevärden. Denna slutsats står i kontrast från tidigare genomförda sociotopundersökningar i Göteborg, Uppsala och Stockholm där sambandet mellan många vistelsevärden och popularitet är tydlig.

- Bland ungdomar förefaller mångfalden av vistelsevärden ha större betydelse för populariteten. Detta hänger troligtvis samman med att ungdomar även poängterar platsernas betydelse som sociala träffpunkter. Till exempel uppskattar många ungdomar Lidingö centrum, sport- och badplatser.

- Bland Lidingöbornas önskemål om förbättringar inför framtiden kan tre huvudkategorier urskiljas. Det vanligaste är att man i webbenkäten vill utveckla närmiljön genom exempelvis bättre tillgänglighet med gång- och cykel, fler elljusspår och fler sittplatser. Den näst vanligaste önskemålskategorin är att bevara grönområdena precis som de är. Önskemålet speglar en djup kärlek till grönområdena i närheten. De är också påfallande ofta kopplade till ett pågående förtättningsprojekt, såsom vid Torsviksberget och Kottlasjön. Den tredje önskemålskategorin handlar om bättre eller mer varsam skötsel.

- Svårigheten att nå barn och ungdomar i enkäterna har varit stor. Detta har lett till kompletterande uppsökande fokusgruppintervjuer för att sociotopkartan ska spegla en vidare bild av alla Lidingöbors värdering av sina grönområden

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	5
1. INLEDNING	6
1.1 BAKGRUND.....	8
1.2 SYFTE.....	8
1.3 METOD.....	8
2. POPULÄRA PLATSER OCH STRÅK	9
2.1 POPULÄRA PLATSER I WEBBENKÄTEN.....	10
2.2 POPULÄRA PLATSER OCH STRÅK I FOKUSGRUPPERNA.....	12
2.3 LidingöBORNAS ÖNSKEMÅL.....	14
3. LIDINGÖS GRÖNA VISTELSEVÄRDEN	17
3.2 OMRÅDESAVGRÄNSNING OCH NAMNSÄTTNING	18
3.2.3.1 SUMMERING	20
3.3 GRÖNA VISTELSEVÄRDEN.....	22
3.4 MÅNGFALD AV VISTELSEVÄRDEN.....	32
3.5 VISTELSEVÄRDEN VINTERTID.....	34
3.6 PROMENADSTRÅK MED VISTELSEVÄRDEN.....	36

4. DISKUSSION	39
5. KARTREGISTER	43
6. KÄLLFÖRTECKNING	69

MEDVERKANDE

KONSULTER

Tobias Nordström (uppdragsansvarig), Spacescape

Alexander Ståhle, Spacescape

Hanna Chatti, (foto) Spacescape

Helena Lundin Kleberg, Spacescape

Viktoria Walldin, White arkitekter

Yaël Bratel, White arkitekter

Gustav Malm, White arkitekter

Maja Zachrisson, White arkitekter

BESTÄLLARE

Tekniska förvaltningen, Lidingö stad

Kontaktperson: Karin Tufvesson Hjelmfeldt

1. INLEDNING

1. INLEDNING

BAKGRUND

Lidingö stad har inom ramen för sitt arbete med grönplanen velat fördjupa kunskapen om hur olika platser används. Grönområden och parker har ett stort socialt värde för Lidingöborna och kunskapen om dessa tillsammans med kunskapen om biologiska värden utgör ett mycket viktigt underlag för grönplanen.

SYFTE

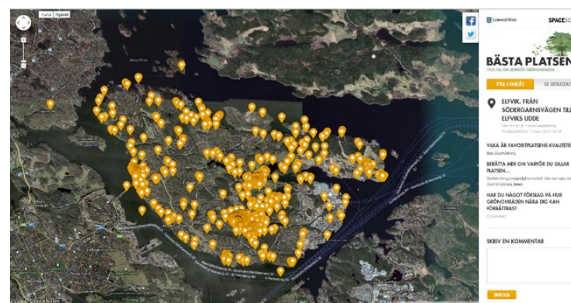
Syftet med följande utredning har varit att avgränsa och värdera vistelsevärdena i Lidingös alla grönområden från ett socialt perspektiv. Med vistelsevärden menas de aktiviteter och upplevelser som är förknippade med ett specifikt grönområde eller plats.

METOD

Med hjälp av sociotopkartemetoden, utvecklad av Stockholms stad, har 304 grönområden på Lidingö avgränsats och klassificerats utifrån dess olika sociala värden. Sociotopkartan som metod finns bland annat beskriven i Sociotophandboken (SBK 2003:2) samt i den vetenskapligt publicerade artikeln "Sociotope mapping: Exploring public open space and its multiple use values in urban and landscape planning practice" (Nordisk Arkitekturforskning, Ståhle, 2006).

Centralt i sociotopkartemetoden är att inhämta kunskaper från både experter och brukare. Med

brukarvärderingen tillförs en lokal förankring och ökad kunskap om platsernas användning. I en brukarvärdering är det viktigt att både nå så många som möjligt men också få ett representativt urval geografiskt och åldersmässigt. Därför har både en webbenkät ("Bästa platsen?") lanserats och fokusgruppsintervjuer i olika stadsdelar genomförts under arbetet med sociotopkartan. I den parallella expertvärderingen har platsernas vistelsevärden och besöksfrekvens kartlagts av Hanna Chatti, landskapsarkitekt och tidigare anställd på Lidingö stad. Brukarvärderingen och expertvärderingen syntetiseras sedan i en digital karta med utgångspunkt i Lidingöbornas upplevda vistelsevärden, men kvalitetssäkrade med hjälp av expertvärderingens bedömningar. I högerspalten finns mer information om metoden.



WEBBENKÄTEN "BÄSTA PLATSEN?"

Webbenkäten resulterade i 605 platsbeskrivningar.

Brukarvärdering

Med webbenkäten "Bästa platsen?" (www.lidingo.se/bastaplatsen) fick Lidingöborna under februari – maj 2013 möjligheten att markera en favoritplats och sedan beskriva vad som kännetecknade denna plats. För att underlätta en systematisk kunskapsinhämtning användes en lista 21 vanligt förekommande vistelsevärden. I webbenkäten fann också möjligheten att föreslå förbättringsåtgärder för grönområdena. Enkäten resulterade i 605 platsbeskrivningar, i många fall med utförliga beskrivningar och förbättringsförslag. Då det var svårt att nå ungdomar via webbenkäten genomfördes även gentskjutsintervjuer med 20 ungdomar på biblioteket i Lidingö Centrum. Vid sidan av webbenkäten genomfördes också åtta fokusgruppsintervjuer med boende i olika kommunalder (White arkitekter 2013). Totalt deltog 57 personer med varierad ålder och kön. Deltagarna valdes slumpmässigt ut och tillfrågades först via telefon om de ville vara med. Fokusgruppsintervjuerna var samtliga en timme långa och följde alla samma upplägg med fyra huvudkategorier, populära platser, populära gång- och cykelstråk, platser och stråk som behöver förbättras och önskemål från invånarna. För mer information om fokusgruppsintervjuerna se rapporten Lidingö grönstruktur – sammanfattning av medborgardialog.

Expertvärdering

I expertvärderingen har vistelsen i de olika grönområdena övergripande observerats genom gåtturer under både sommar och vinter. Med hjälp av dessa observationer och expertens tidigare erfarenhet av platsernas användning har en summering utifrån samma vistelsevärden som i webbenkäten sammanställts. I expertvärderingen ingår också en namnsättning och områdesavgränsning baserad på områdenas olika vistelsevärden och naturliga gränser mellan olika gröntyper hämtade från gröntypkategorisering (Tyrens 2013). Bedömningen har gjorts utifrån ett systematiserat protokoll, enligt Sociotopkartemetodiken och lett fram till en preliminär Sociotopkarta med områdesavgränsningar och platsnamn.

Sociototopkarta – syntes

I sociotopkartan summeras resultatet av brukarvärderingen och expertvärderingen. Här kan expertvärderingen ses som en kvalitetssäkring i bedömningen av rimligheten i brukarnas värdering av olika områden. De värderingar som överensstämmer i expert- och brukarvärderingen används direkt i sociotopkartan. Där det uppstår skilda värderingar görs en andra expertvärdering och reflektion kring om vistelsevärdena är rimliga. Det är viktigt att lokal kunskap som tidigare varit okänd av experten eller kommunen får ge avtryck i sociotopkartan.

BRUKARVÄRDERING

Lidingöbornas upplevda vistelsevärden



Fokusgruppsintervjuer ger geografisk och åldersmässig spridning



Webbenkät ger alla Lidingöbor en möjlighet att tycka till om grönområdena

EXPERTVÄRDERING

Områdesavgränsning och observationer



Områdesavgränsning med hjälp av flygbildstolkning och tidigare gröntypekategorisering



Observationer av grönområdenas vistelsevärden och faktiska användning.



SOCIOTOPKARTA

En kartläggning av platsers vistelsevärden





LÅNGÄNGEN

2. POPULÄRA PLATSER OCH STRÅK

2.1 POPULÄRA PLATSER I WEBBENKÄTEN

Här redovisas resultatet av webbenkäten ”Bästa platsen?” som genomfördes mellan februari och maj 2013. Webbenkäten resulterade i 605 svar. För mer information om webbenkätens frågor och vilka svar om inkommit, se www.lidingo.se/bastaplatsen. Diagrammet som beskriver webbenkätens åldersfördelning visar på ett svagt deltagande från barn och ungdomar. För mer information om ungdomars favoritplatser, se kapitel 2.2 ”Populära platser och stråk i fokusgrupperna”.

Kottla - Lidingös populäraste grönområde

Kottla utgör det i särklass mest populära området på Lidingö. Inom detta kan flera platser urskiljas. Förutom Kottlasjön och dess strandkant samt Långängen och Långängsskogen har framför allt området mellan Kottlasjön och Stockbysjön markerats som en populär plats, oftast med namnet Kottla gård eller Kottla gårdsskogen. Generellt lyfts områdets friluftskvaliteter fram. I Kottla gård tillkommer även kulturmiljö som anses ge platsen ett särskilt stort värde. Kottla är också den mest populära platsen bland alla åldersgrupper och bland båda könen.

Stora grönområden med natur och friluftsvärden dominerar bland de mest populära platserna

Majoriteten av de mest populära platserna utgörs av stora grönområden som Grönstaskogen, Långängsskogen och Furutorpsskogen.

LIDINGÖ SOCIOTOPKARTA / 10

Många platser är både populära bland närboende och mer långväga besökare - men undantag finns

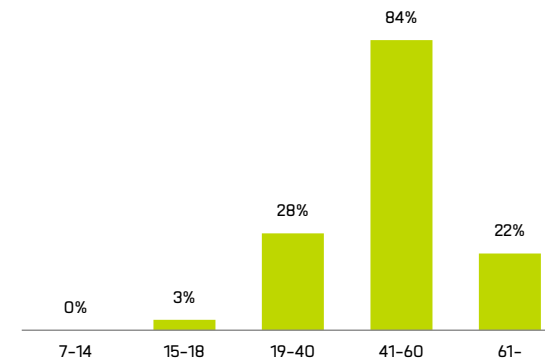
Platser som är populära även bland de som inte bor i närheten kan antas ha ett särskilt stort vistelsevärde för Lidingöborna. De kan också fylla en viktig social mening genom att de kan bli en träffpunkt för alla Lidingöbor. Bland de platser som framförallt är populära bland de närboende utmärker sig Torsviksberget (framför allt bland de äldre) och Björnskogen. Bland de platser som är populära bland boende från andra delar av ön utmärker sig Ekholmsnäs golf som en populär plats bland framför manliga besökare från andra delar av Lidingö.

Få badplatser bland de mest populära platserna

Trots det stora besöksantalet finns varken Fågelöudbadet eller några andra stränder med bland webbenkätens mest populära platser. Detta kan delvis bero på att det är relativt få ungdomar som svarade på enkäten och för att enkäten samt intervjuerna avslutades före badsäsongen.

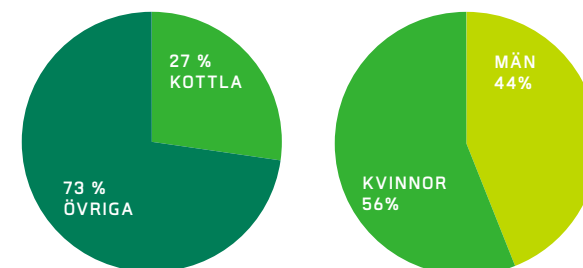
Ingen park bland de mest populära platserna

Till skillnad från Stockholms stads sociotopkarta finns inga parker representerade bland de mest populära platserna på Lidingö. Även detta kan bero på att få barn och ungdomar svarade på enkäten. Barn och ungdomar är en grupp som vanligtvis använder parker mer än äldre.



ÅLDERSFÖRDELNING - WEBBENKÄT

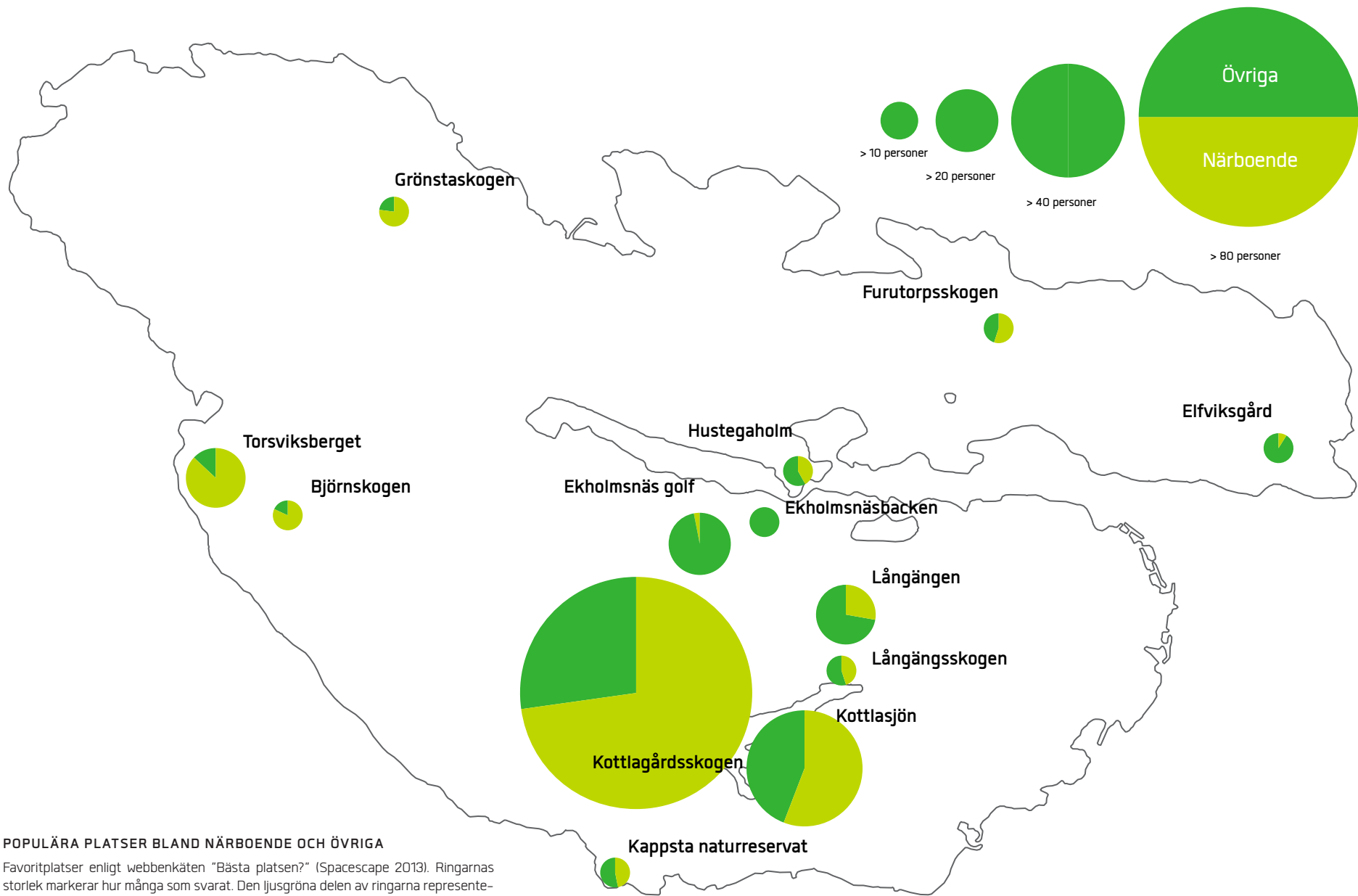
Diagrammet visar framför allt på svårigheterna med att nå ungdomar genom webbenkäten.



FAVORITPLATSER

Med Kottla menas här Kottlasjön, Kottla gård, Långängen och Långängsskogen.

KÖNSFÖRDELNING



2.2 POPULÄRA PLATSER OCH STRÅK I FOKUSGRUPPERNA

Här redovisas resultatet av fokusgruppintervjuerna som genomfördes under mars-maj 2013. (White arkitekter 2013) Syftet med intervjuerna var att ta reda på brukarnas favoritplatser och stråk samt vilka platser som upplevdes som sämre och vilka önskemål som fanns om grönområdena på Lidingö. Brister och önskemål redovisas på sid 14.

De populära platserna i fokusgrupperna bekräftar webbenkätens resultat – bland vuxna

Fokusgruppsintervjuerna med de vuxna deltagarna bekräftar till stor del resultatet från webbenkäten kring vilka de mest populära platserna på Lidingö är. Ungdomarnas värdering av populära platser visar dock på en annan bild.

Parker, torg och badplatser med många aktiviteter – om ungdomarna får välja

I den uppföljande fokusgruppsintervjun med enbart ungdomar uppmärksammas mer parklika platser med möjlighet till fysisk aktivitet. Även strandplatser framkommer tydligare än i övriga fokusgruppintervjuer. Exempel på platser som ungdomar värderar högt är Hästskojarparken, bryggan vid Torsviksstrand, Bosön samt Badberget vid Kottlasjön, Breviks ängar och Broberget.

Promenader till Elfvik, runt Kyrkviken och kring Kottlasjön förefaller vara de mest populära promenadstråken.

Dessa har nämnts i många av fokusgrupperna och bekräftas också av expertvärderingen.

Brist på attraktiva gröna och rofyllda promenadstråk mellan södra stranden och övriga grönområden

Kartan på nästa sida visar på många och populära sammanhängande promenadstråk i Grönsta, Elfvik och kring Kottlasjön. På södra sidan finns dock få populära promenadstråk som knyter samman den södra strandkanten med övriga grönområden.

Ungdomars favoritstråk är mer förenade med fysisk aktivitet

Ungdomars favoritstråk liknar ofta andra grupper, men de rör sig mer längs kusterna och aktiverar sig oftare fysiskt (till exempel löpning, cykling, fotboll, orientering eller åka skejtboard) på Lidingöloppsbanan eller andra motionsvänliga områden.

Många Lidingöbor upplever en mycket god tillgång till grönområden i närheten av bostaden – men förflyttar sig sällan mellan grönområdena

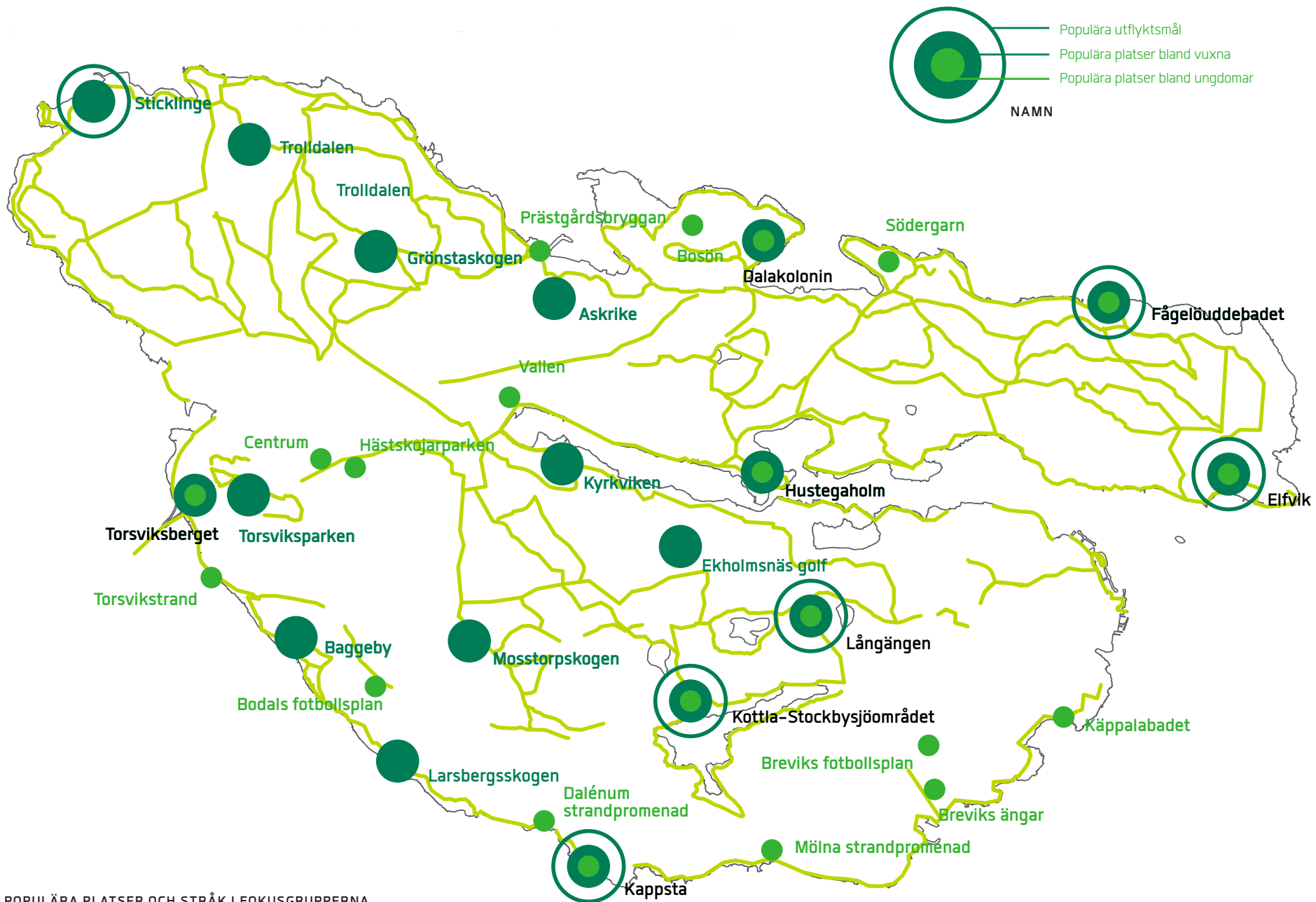
Dåliga tvärförbindelser på ön nämns som en anledning till att man tar bilen för längre förflyttningar. Deltagarna menar att de inte förflyttar sig mellan grönområden, snarare att man tar sig till ett område och går omkring där. Om vägen är för tråkig använder många dessutom bilen, istället för att gå.

Barn och äldre använder i större grad lokala grönområden

Medelålders och äldre är generellt mindre rörliga än ungdomar och förflyttar sig oftare i bil, vilket resulterar i ett något snävare användande av grönområden. Äldre tenderar att röra sig i områden som har hög tillgänglighet och vinterunderhålls. Även för barn i förskoleåldern är naturliga lekplatser eller grönområden i närområdet viktiga eftersom de inte kan röra sig så långa sträckor.

”Det tar 25 minuter att cykla men en timme att åka kommunalt!”

Boende på Lidingö i fokusgruppsintervjun, apropå hur lång tid det tar från norra till södra Lidingö



POPULÄRA PLATSER OCH STRÅK I FOKUSGRUPPERNA

Sammanställda utifrån åtta fokusgrupper i olika stadsdelar (White 2013) samt en fokusgruppsintervju med ungdomar på Lidingö bibliotek.

2.3 LIDINGÖBORNAS ÖNSKEMÅL

Lidingöbornas förslag till förbättringar av platser har samlats in med hjälp av webbenkäten och fokusgruppsintervjuerna och delats upp i tre kategorier: de som handlar om att utveckla grönområdena mer, de som handlar om att bevara grönområdena och de som handlar om att förbättra skötseln av områdena.

Utveckla mera – det vanligaste önskemålet (43% av svaren i webbenkäten)

Det vanligaste förbättringsförslaget inom denna kategori i webbenkäten handlar om att förbättra tillgängligheten till platsen för gående, cyklister eller kollektivtrafik. Ett annat vanligt förekommande önskemål är att kunna utöva någon viss aktivitet som till exempel fler och bättre skidspår och badplatser, eller att kunna besöka caféer och restauranger i samband med besöket till grönområdet.

I fokusgruppsintervjuerna framkommer förslag på fler sittplatser, papperskorgar, plaskdammar, utegym anpassade för även barn, elljusspår, vindskydd och grillplatser. Bland förskolepedagogerna efterfrågas fler toaletter vilket skulle underlätta barnens möjligheter att ta sig ut i naturen. Bland ungdomar efterfrågades fler bryggor vid Islinge och Brevik, en skejtpark liksom fler och längre elljusspår. Ungdomarna önskade också fler kvällsöppna caféer.

Vad gäller information och skyltning så går åsikterna isär. Vissa efterfrågar bättre information om grönområdena och dess vistelsevärden. Fler skyltar skulle göra det lättare att hitta ut i grönområden man inte tidigare varit i. Vissa menar att ju mer information som finns om grönområdena desto mindre risk är det att grönområdena används på fel sätt. Vissa deltagare tycker att det vore bra med en ”app” som de kunde använda i realtid för att lära sig mer om olika områden då de är ute i naturen. Cykelskyltningen är inte alltid tillräcklig och det nämns att Rudboda är ett speciellt svårt område att orientera sig i.

Andra tycker att det finns tillräckligt med information och kartor att tillgå på kommunens hemsida eller i stadshuset, medan vissa inte tycker att mer information om grönområden behövs, de vet redan vart de vill gå och vill inte avslöja sina smultronstäl-len för andra.

Vad gäller odling så går också åsikterna isär i fokusgrupperna. Odling anses bra av vissa, så länge inte grönområden används för att skapa nya odlingslotter. Vissa menar att det är trevligt med kolonilotter och odlingsmöjligheter men det finns också en oro för att odling blir ett startskott för ytterligare exploatering.

Bara bevara (32% av svaren i webbenkäten)

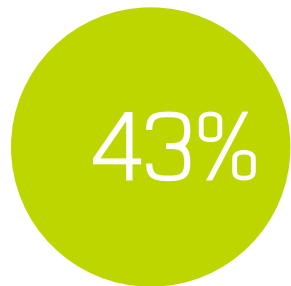
Knappt en tredjedel av webbenkätens förbättringsförslag handlar om att bevara grönområden precis som de är. Det finns oftast i samband med detta önskemål en rädsla för att man ska börja nagga de gröna områdena i kanten och sedan avveckla dem till förmån för bebyggelse. I kommentarerna uttrycker man oro för både ny bebyggelse och skogsavverkning.

Ny och planerad bebyggelse i grönområden kritiserar oftast i samband med ståndpunkten att ”bara bevara”. Lidingös grönområden skattas väldigt högt och många påpekar att de flyttat till Lidingö på grund av just närheten till naturen och den livskvalitet som detta medför.

Bättre skötsel (25 % av svaren i webbenkäten)

Bättre skötsel är den tredje största kategorin i webbenkäten. Här nämns framför allt bättre och mer varsam gallring av skogen. Många Lidingöbor uppfattar dagens gallring som alltför industriell. Framförallt kritiserar det man upplever som avverkningar runt Kottlasjön.

I fokusgruppsintervjuerna uppmärksammas också att många skyltar är i dåligt skick.



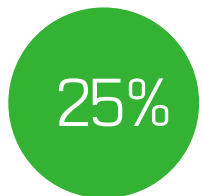
Utveckla mera

- 9% Bättre tillgänglighet för gående /cyklister / kollektivtrafikresenärer
- 8% Fler och bättre eljus- / skridsko- / skid- / ridspår
- 6% Fler sittplatser/bänkar
- 5% Mer service/caféer/restauranger/kultur
- 4% Fler grillplatser
- 3% Fler papperskorgar
- 2% Mer utrymme för golf
- 2% Mindre störande trafik
- 1% Fler badplatser/bryggor
- 2% Bättre belysning



Bara bevara

32% Bevara grönområdena som de är



Bättre skötsel

- 13% Bättre gallring städning rensning snöröjning
- 8% Mindre / varsammare skogsavverkning
- 2% Upprustning av lekplats
- 1% Bättre vattenvård



3. LIDINGÖS GRÖNA VISTELSEVÄRDEN

3.1 OMRÅDESAVGRÄNSNING OCH NAMNSÄTTNING

I sociotopkartan har områden avgränsats och namnsatts med hjälp av tidigare genomförd kartläggning av olika gröntyper (Tyrens 2013) Dessa har sedan bearbetats vidare genom en expertvärdering där områden delats upp eller slagits ihop, baserat på områdets olika vistelsevärden.

Även namnen från brukarvärderingen har i många fall använts i sociotopkartan.

304 sociotoper identifierade

I arbetet med sociotopkartan har slutligen 304 olika sociotoper identifierats, som tillsammans täcker 57% av Lidingös markyta. I Stockholms stad är motsvarande siffra 42%. Då en sociotop definieras som en offentlig tillgänglig friyta med likartad användning blir vissa sociotoper, som lekplatser mycket små, medan exempelvis skogsområden blir mycket stora.

SÅ KARTLADES SOCIOTOPERNA



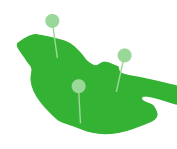
Områdesavgränsning av Gröntyper (Tyrens 2013)



Observationer av vistelse och inventering av vistelsevärden



Fokusgruppintervju

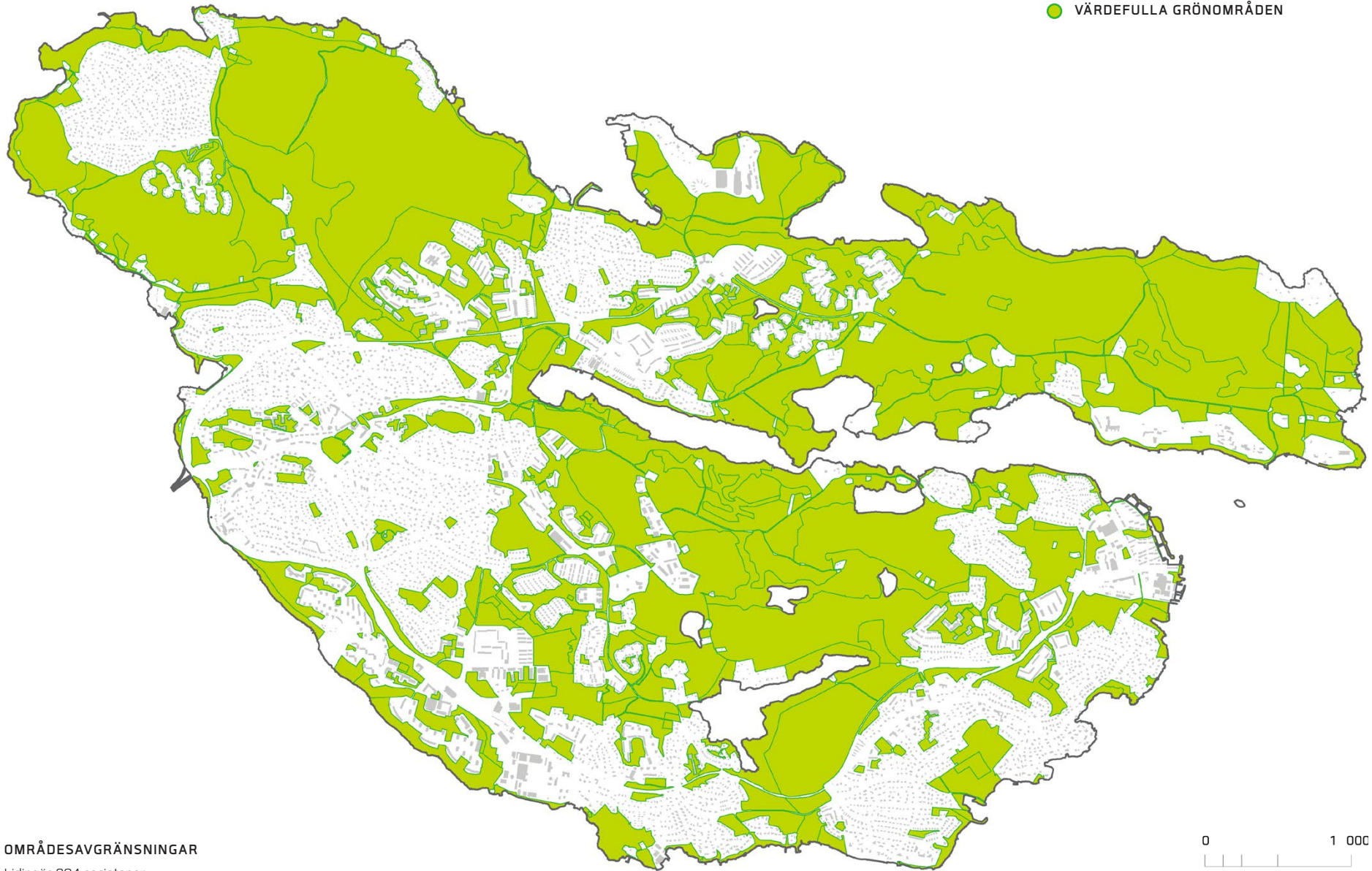


Webbenkäten "Bästa platsen?"

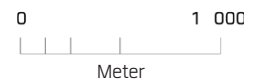


Områdesavgränsning baserat på vistelsevärden

● VÄRDEFULLA GRÖNOMRÅDEN



OMRÅDESAVGRÄNSNINGAR
Lidingös 304 sociotoper.



3.2 SUMMERING

I summeringen av Lidingös gröna vistelsevärden redovisas värdefulla promenadstråk och grönområden efter både brukarvärdering och expertvärdering.

Hälften av Lidingös yta består av rofyllda grönområden väl anpassade för både lek och motion

Den kartlagda sociotopytan utgörs till 84% av rofyllda grönområden som är både lämpliga för naturlek och motion. Den kartlagda sociotopytan motsvarar 56% av Lidingös markareal.

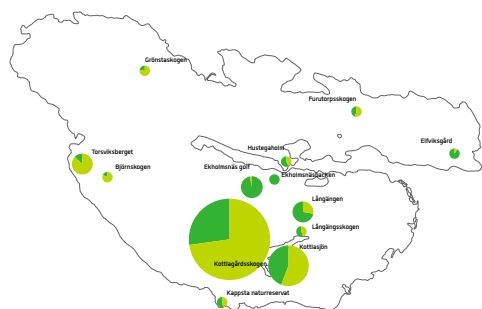
Förhållandevis lite grönområden i centrala Lidingö

I Lidingö centrum och Torsvik är den tillgängliga grönområdesytan mycket begränsad. Dessutom är grönområdena i dessa stadsdelar antingen belägna längs vältrafikerade vägar, eller avskilda från de mer besökta stråken. Detta kan tänkas göra de befintliga grönområdena mindre besökta bland boende utanför stadsdelen och, i de fall där trafiken kan anses störande, också bidra till färre vistelsevärden.

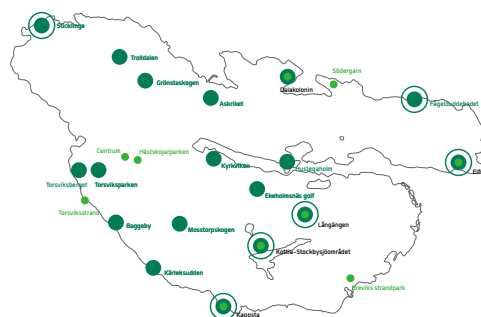
Populära utflyktsmål bland alla Lidingöbor kan ses som särskilt värdefulla grönområden

Bland grönområdena utmärker sig vissa som populära inte bara bland de lokalt hemmahörande utan också bland Lidingöbor i allmänhet. Dessa platser kan tänkas ha en särskilt stor attraktivitet då besökarna är beredda att färdas en längre sträcka för att vistas eller röra sig i området. Socialt sett kan de då också tänkas fylla en viktig funktion som träffpunkt för alla Lidingöbor.

SÅ IDENTIFIERADES SÄRSKILT VÄRDEFULLA GRÖNOMRÅDEN



POPULÄRA PLATSER I WEBBENKÄTEN

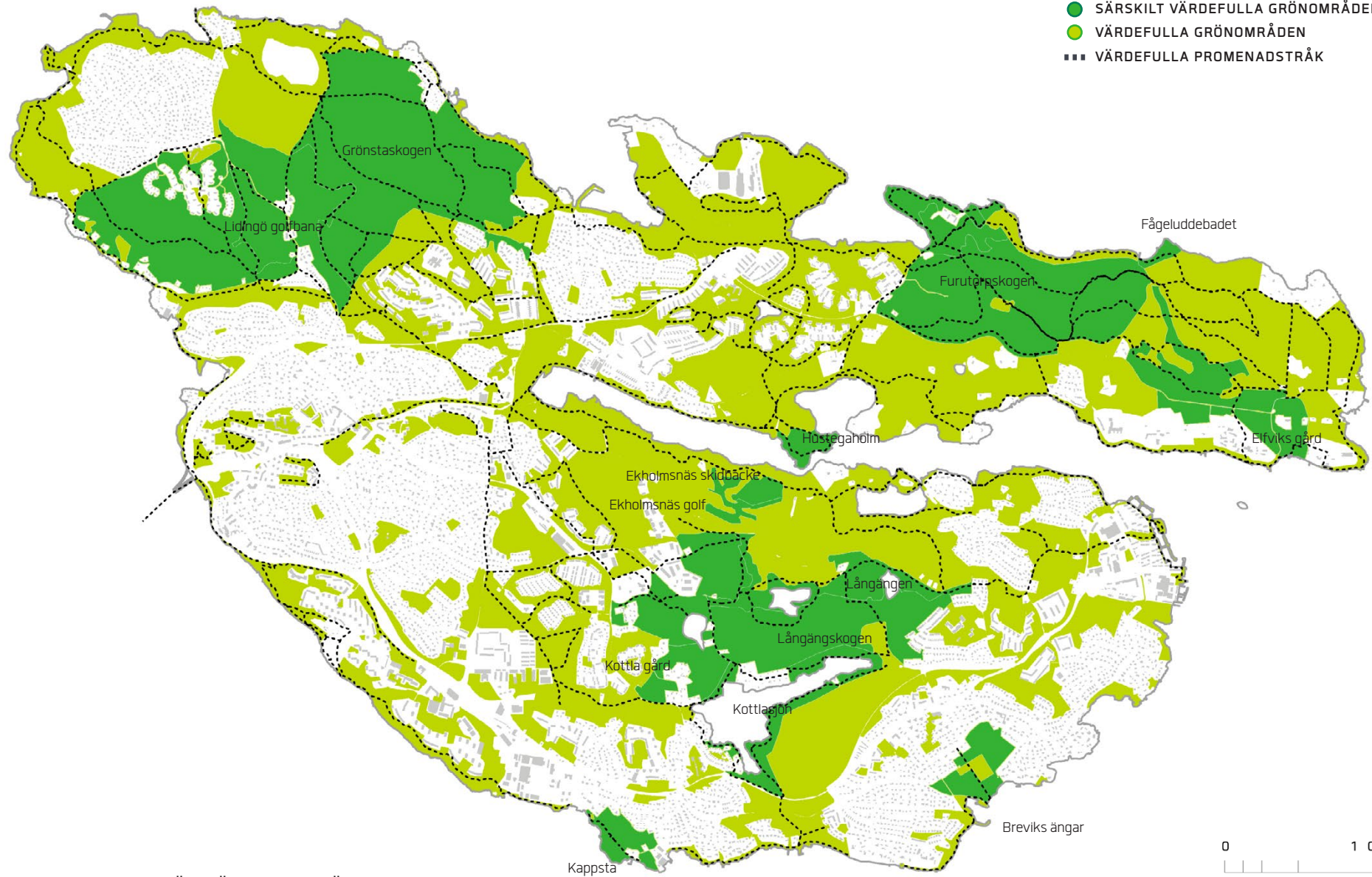


POPULÄRA PLATSER OCH UTFLYKTMÅL I FOKUSGRUPPERNA



VÄLBESÖKTA PLATSER I OBSERVATIONERNA

- SÄRSKILT VÄRDEFULLA GRÖNOMRÅDEN
- VÄRDEFULLA GRÖNOMRÅDEN
- VÄRDEFULLA PROMENADSTRÅK



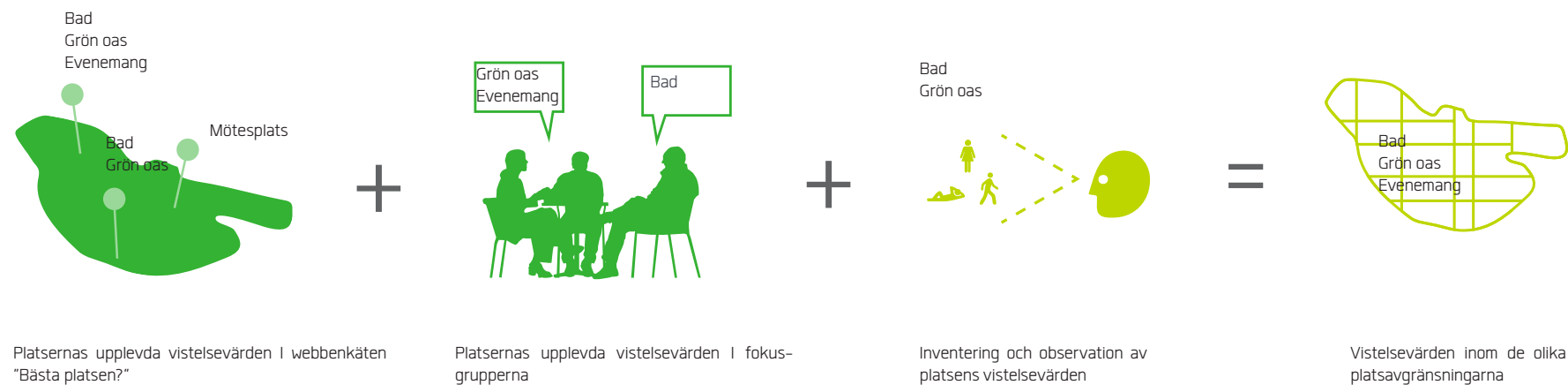
SUMMERING AV LIDINGÖS GRÖNA VISTELSEVÄRDEN

3.3 GRÖNA VISTELSEVÄRDEN

Med hjälp av 21 olika vistelsevärden, hämtade från tidigare liknande sociotopkartor, har mångfalden av sociala värden i de olika grönytor kartlagts. Varje vistelsevärde inrymmer i sin tur sedan flertalet liknande värden och aktiviteter beskrivna på sida 23.

Vid kartläggningen av gröna vistelsevärden används både resultatet av brukarvärderingen (webbenkäten och fokusgruppintervjuerna) och expertvärderingen. För mer information om hur undersökningarna har syntetiserats, se sid 6.

SÅ KARTLADES VISTELSEVÄRDENA





BACKÅKNING

Åka pulka, skidor, snowboard, rodel mm. i backe



BAD

Badupplevelser och vattenlek



BLOMPRAKT

Uppläva blommor, planteringar och blommande trädgårdar



SPORT

Fotboll, handboll, basket, boule, hockey, tennis, volleyboll, friidrott, mm.



DJURHÅLLNING

Ridstall, aktivt lantbruk, betesdjur, hundrastgårdar och agilitybanor



EVENEMANG

Plats för teater-, musik-, kultur-, motionsevenemang och festivaler



GRÖN OAS

Grönområde, uterum med grönskande golv, väggar och tak



KULTURMILJÖ

Plats med historiska värden, konst, vacker parkmiljö



LEKPLATSLEK

Barns lek på anordnad lekplats



MOTIONSPLATS

Skridsko, golf, segling, paddling, skejt, dirtbike, hästsport, skytte, utegymsaktivitet, orientering mm.



MOTIONSSTRÅK

Promenad, jogging, hundrastning, cykling, inlines, rullskidåkning, längdskidåkning, ridning mm.



MÖTESPLATS

Viktig träffpunkt där det finns folkliv, plats där människor möts



NATURLEK

Barns lek i natur och park



NATURPÄRLOR

Platser med rik och speciell natur



ODLING

Odla i odlingslott eller koloniträdgård samt fruktträdgårdar



PICKNICK

Här har man picknick och/eller grillar



ROFYLLDHET

Upplevelsen av avskildhet, tystnad och avkoppling



SOLBAD

Platser som lämpar sig för att sola



SÄLLSKAPSLEK

Plats som används för brännboll, frisbee, och andra lekar, en större öppen gräsyta



UTBLICK

Utblick över landskapet samt känslan av öppenhet och rymd



VATTENKONTAKT

Kontakt med större vattenyta vid exempelvis strand, klippa eller kaj.

BACKÅKNING (BÅ)



Åka pulka, skidor, snowboard, rodel mm. i backe.

BAD (BA)



Badupplevelser och vattenlek.

BLOMPRAKT (BL)



Uppleva blommor, planteringar och blommande trädgårdar.



BOLLSPORT (BO)



Fotboll, handboll, basket, boule, hockey, tennis, volleyboll, friidrott, mm.



DJURHÅLLNING (DJ)



Ridstall, aktivt lantbruk, betesdjur, hundrastgårdar och agilitybanor.



EVENEMANG (EV)



Plats för teater-, musik-, kultur-, motionsevenemang och festivaler.

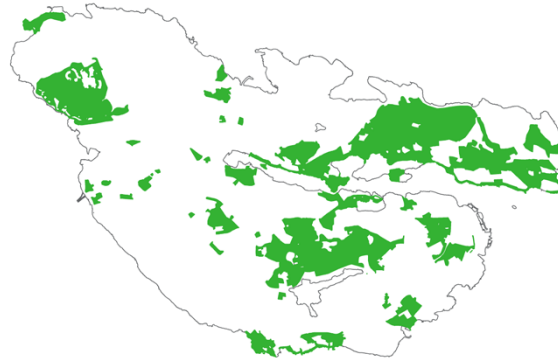


GRÖN OAS (GR)



Grönområde, uterum med grönskande golv, väggar och tak.

KULTURMILJÖ (KU)



Plats med historiska värden, konst, vacker parkmiljö.

LEKPLATSLEK (LE)



Barns lek på anordnad lekplats.



MOTIONSPLATS (MP)



Skridsko, golf, segling, paddling, skejt, dirtbike, hästsport, skytte, utegymsaktivitet, orientering mm.

MOTIONSSTRÅK (MS)



Promenad, jogga, hundrastning, cykling, inlines, rullskidåkning, längdskidåkning, ridning mm.

MÖTESPLATS (MÖ)



Viktig träffpunkt där det finns folkliv, plats där människor möts.



NATURLEK (NL)



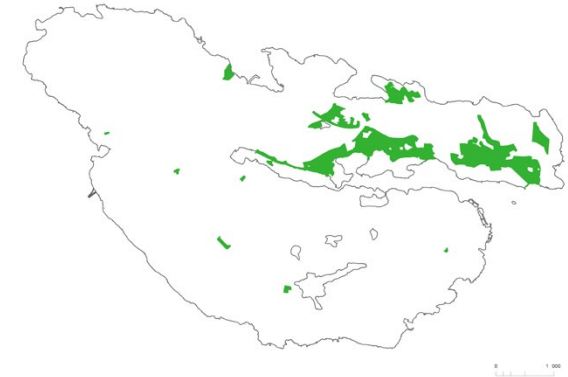
Barns lek i natur och park.

NATURPÄRLOR (NP)



Platser med rik och speciell natur.

ODLING (OD)



Odla i odlingslott eller koloniträdgård samt fruktträdgårdar.



PICKNICK (PI)



Här har man picknick och/eller grillar.

ROFYLLDHET (RO)



Upplevelsen av avskildhet, tystnad och avkoppling.

SOLBAD (SO)



Platser som lämpar sig för att sola.



SÄLLSKAPSLEK (SÄ)



Plats som används för brännboll, frisbee, och andra lekar, en större öppen gräsyta.

UTBLICK (UT)



Utblick över landskapet samt känslan av öppenhet och rymd.

VATTENKONTAKT (VA)



Kontakt med större vattenyta vid exempelvis strand, klippa eller kaj.





3.4 MÅNGFALD AV GRÖNA VISTELSEVÄRDEN

Genom att kartlägga hur många vistelsevärden en plats har kan man visa på potentialen för att en plats ska bli populär och använd av många. Där det finns många olika saker att göra, dit kommer också många olika människor på sin fritid. Det gör att platser med många olika vistelsevärden också har förutsättningar att bli viktiga mötesplatser mellan människor med olika bakgrund, ålder och intressen. Tidigare sociotopkartor i Uppsala, Göteborg och Stockholm har visat ett tydligt samband mellan mångfald av vistelsevärden och hur populära platserna är.

På Lidingö definieras de mest populära platserna snarare av rofylldhet än av många saker att göra eller uppleva

Att många vistelsevärden innebär en högre popularitet, som i exemplen ovan, kan inte sägas känneteckna Lidingö. På kartan med mångfald av vistelsevärden visar sig några av de allra mest populära platserna i brukarvärderingen ha relativt få vistelsevärden, medan en del av de platser med riktigt många vistelsevärden inte dyker upp som varken populära favoritplatser eller utflyktsmål. Bland de senare kan nämnas Brevik, Södergarn och Sandviksbadet.

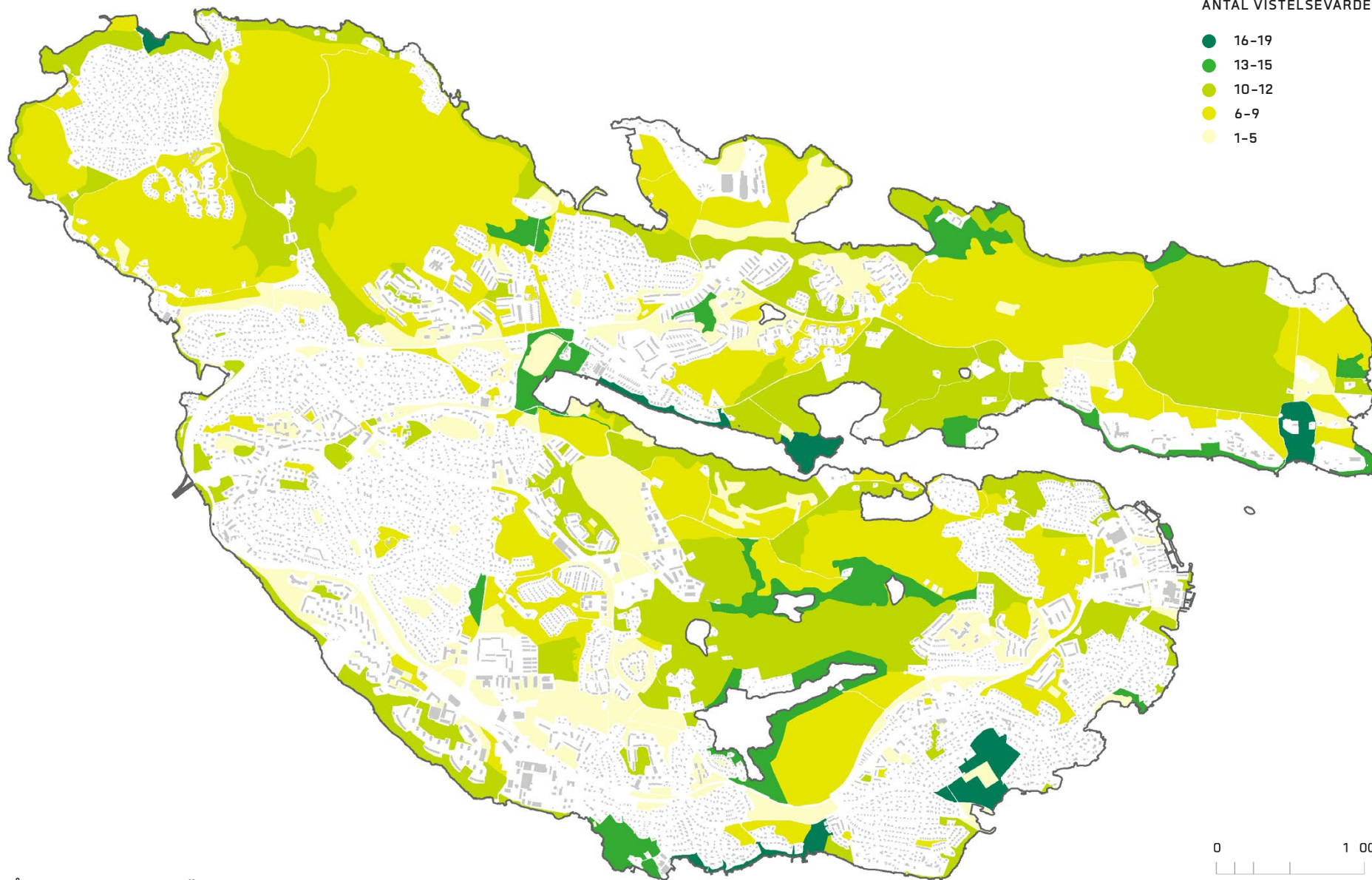
Platser med många vistelsevärden attraherar ungdomar

En förklaring till att populära platser ofta har få vistelsevärden kan vara att de mest populära platserna till stor del består av stora skogsområden, som i huvudsak definieras utifrån dess naturvärde och rofylldhet och inte utifrån dess värde som mötesplats. För att en plats ska ha många vistelsevärden krävs en utemiljö som är anpassad och gestaltad för olika sorters aktiviteter. I den mer naturliga gröna miljön, som många Lidingöbor verkar föredra, är mångfalden av vistelsevärden bland de 21 utvalda temana begränsad.

Intressant i sammanhanget är att när man renodlat tittar på vilka favoritplatser som nämns bland ungdomar så är dessa väl överensstämmande med platser som har många vistelsevärden. Ungdomar föredrar också mer socialt inriktade vistelsevärden som "mötesplats" och "bad" framför "rofylldhet".

ANTAL VISTELSEVÄRDEN

- 16-19
- 13-15
- 10-12
- 6-9
- 1-5



MÅNGFALD AV VISTELSEVÄRDEN

Antal vistelsevärden inom varje sociotop

3.5 SÄRSKILDA VISTELSEVÄRDEN VINTERTID

På kartan på nästa sida visas en karta med olika platser på Lidingö som har särskilt goda förutsättningar att användas vintertid. På Lidingö finns dels möjligheter till utförsåkning och el-ljusspår för längdskidor samt plogade banor för skridsko. I Sociotopkartan har också platser med omfattande pulkaåkning identifierats.

Grönsta och Kottla - två friluftscener vintertid

I dessa områden finns många olika vinteraktiviteter att välja mellan.



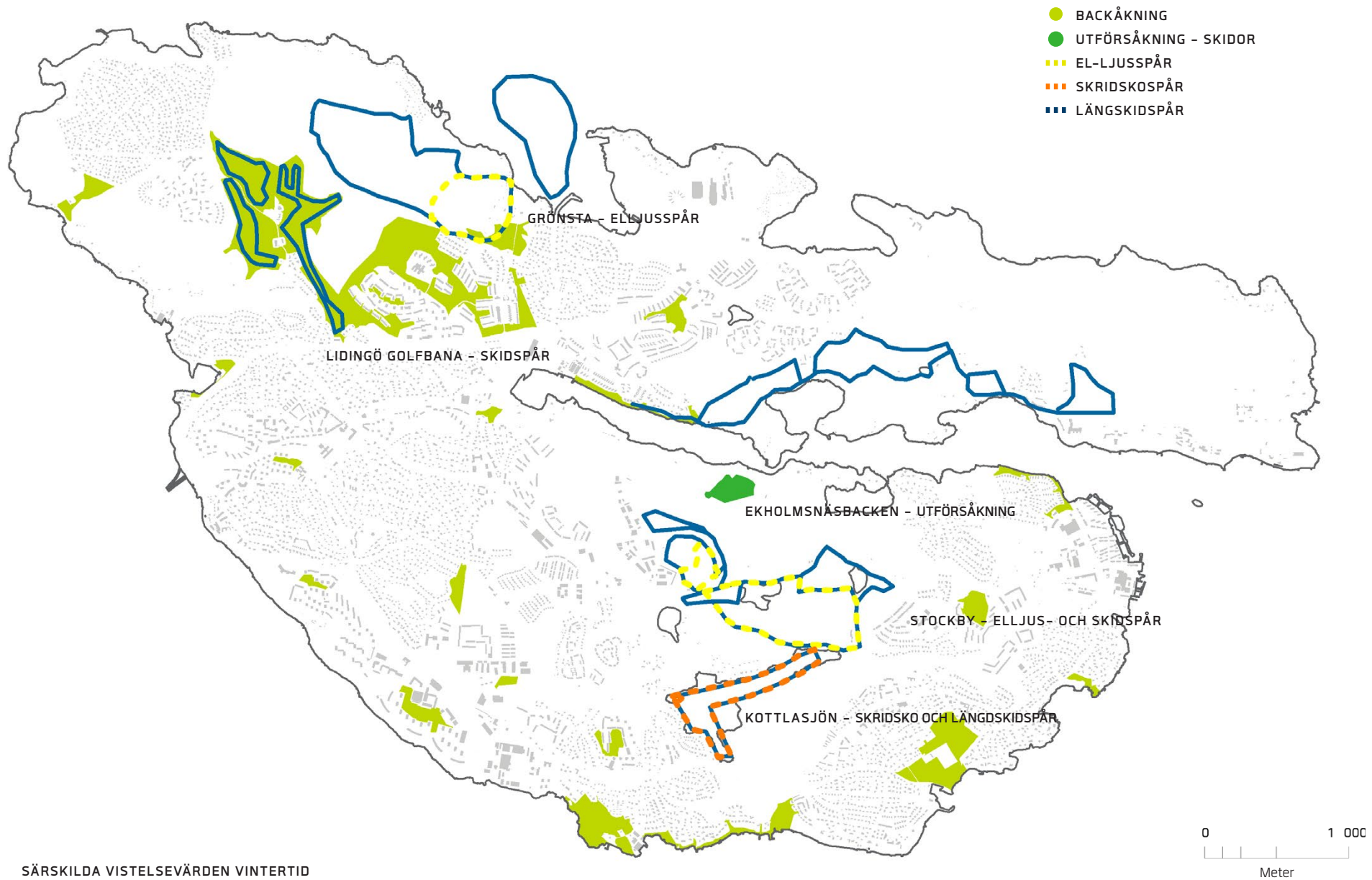
LIDINGÖ GOLFBANA - POPULÄRT SKIDOMRÅDE

Utifrån observationer vintern 2013.



KOTTLASJÖN - POPULÄRT SKRIDSKOOMRÅDE

Utifrån observationer vintern 2013.



SÄRSKILDA VISTELSEVÄRDEN VINTERTID

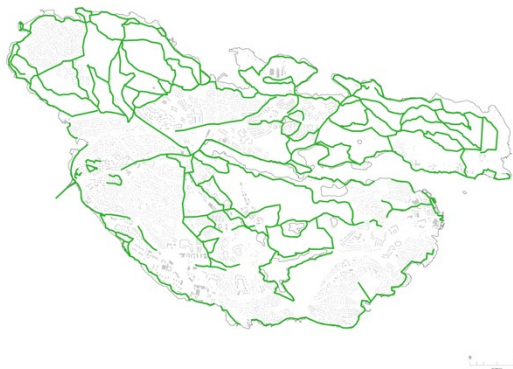
3.6 PROMENADSTRÅK

Promenadstråk definieras här som attraktiva rekreativa stråk med vistelsevärden. Det innebär att passager som saknar dessa värden, även om de utgör en viktig länk mellan grönområdena inte har kartlagts. På så vis kan också saknade länkar i ett rekreativt kommunövergripande promenadnät identifieras.

Väl sammanhängande promenadstråk på norra Lidingö – medan Centrum och den södra stranden har svaga samband med övriga grönområden

De saknade länkarna beror till stor del på en oftast dominerade trafikmiljö. Kartan över promenadstråk visar därmed på var det kan finnas behov av att arbeta med hela stadsmiljön för att skapa ett mer sammanhängande nät av attraktiva promenadstråk igenom och mellan grönområdena.

SÅ KARTLADES PROMENADSTRÅKEN



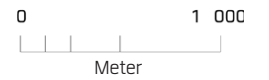
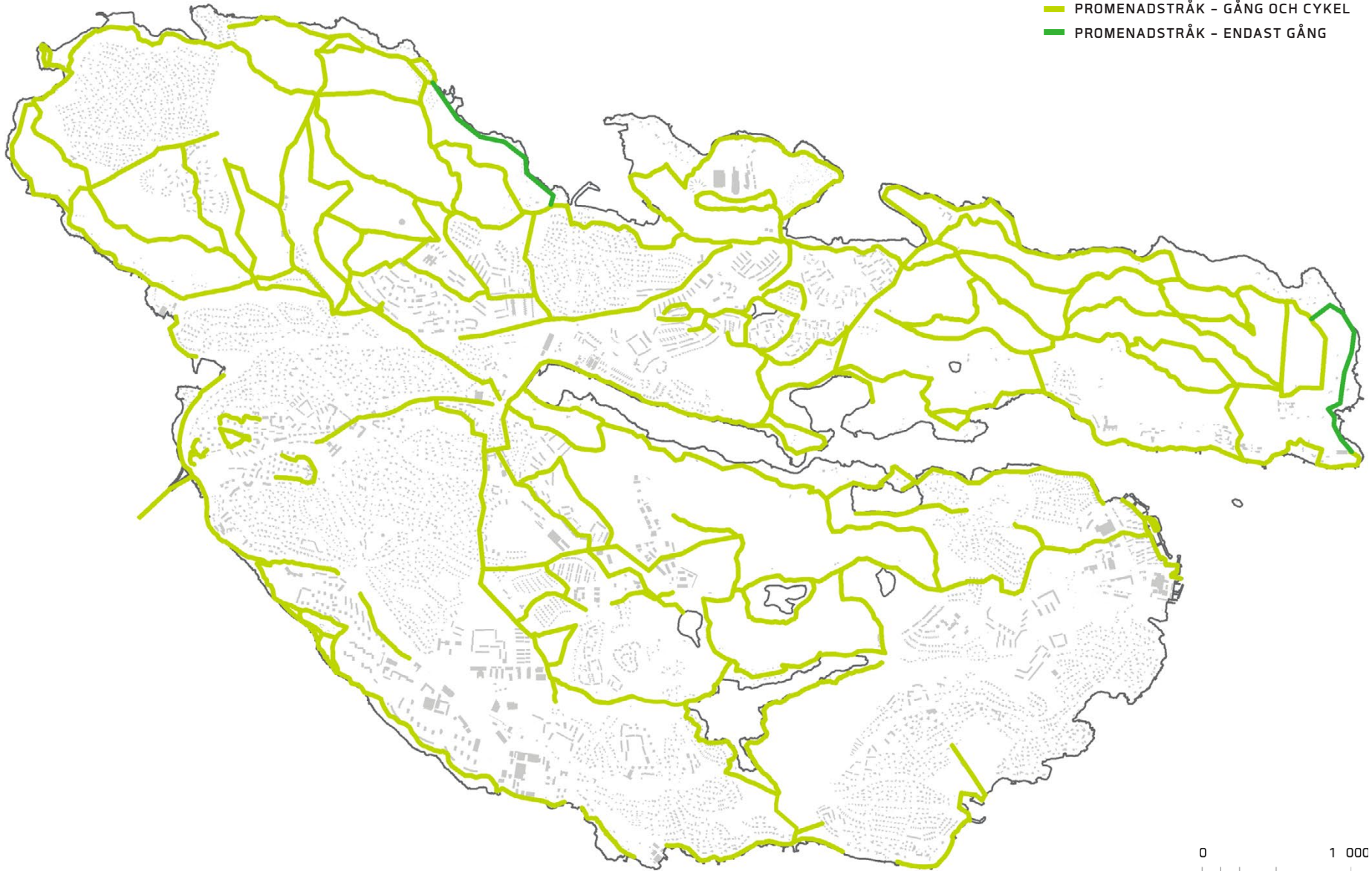
UPPLEVDA ATTRAKTIVA PROMENADSTRÅK
I FOKUSGRUPPERNA

+



STRÅKENS UPPLEVDA ATTRAKTIVITET
I EXPERTVÄRDERINGEN

- PROMENADSTRÅK - GÅNG OCH CYKEL
- PROMENADSTRÅK - ENDAST GÅNG



PROMENADSTRÅK



NORRA KYRKVIKEN

4. DISKUSSION

Lidingös gröna vistelsevärden – synonymt med värdet av att bo på Lidingö

Utifrån resultatet av sociotopkartan och den genomförda webbenkäten finns flera lärdomar att dra inför det vidare arbetet med grönplanen. Totalt sett förefaller grönområdena bland många Lidingöbor vara synonymt med den livskvalitet man förknippar med att bo på Lidingö. Skötselfrågor och framför allt planer på förtätning möts därmed av stort engagemang från Lidingöborna.

Det stora engagemanget för att bevara grönområden har lett till många initierade platsbeskrivningar, i synnerhet från närboende kring områden som har varit föremål för förtättningsplaner. Engagemanget har bidragit till en god kunskapsgrund för att skapa en sociotopkarta. Däremot ska inte webbenkäten ses som representativ för alla Lidingöbor, utan kanske framför allt som en möjlighet för att göra sin röst hörd och få dela med sig av sin upplevelse och kunskap om platserna. I sammanvägningen av grönområdenas vistelsevärden har fokusgruppsintervjuerna och expertbedömningen varit lika viktig som webbenkäten.

Behov av värdetätare grönområden och parker kring Lidingö centrum

I arbetet med att utveckla Lidingös gröna ytor behövs en vision som innefattar dels behovet av ny parkmark i tätbebyggda områden skötselstrategi för att bibehålla befintliga vistelsevärden. Idag är grönytan ytterst begränsad i Lidingö centrum. Dessutom har de befintliga grönområdena i centrum också

få vistelsevärden. Framför allt förefaller det saknas träffpunkter för ungdomar. En större och mer central park i centrum skulle därmed kunna motiveras utifrån både behovet av bättre grönytetillgång och fler gröna vistelsevärden. En större park i Centrum skulle också kunna motiveras av att den skulle bli en naturlig större träffpunkt för alla Lidingöbor.

Ett kontinuerligt nät av attraktiva promenadstråk skulle kunna få fler att röra sig längre

Bättre tillgänglighet med gång och cykel är en av de mest förekommande önskemålen i webbenkäten. Idag går eller cyklar många Lidingöbor enbart till sitt närmsta grönområde. Samtidigt visar kartan över promenadstråk på stora brister i kontinuiteten av attraktiva promenadstråk och ridspår. I synnerhet mellan mer tätbebyggda stadsdelar, som Centrum, Torsvik, Larsberg och de stora populära grönområdena.

Mer information om skogskötsel och avverkning

Vid sidan av att ”bara bevara” naturen som den är nämns också en mer varsam skogsavverkning som en viktig åtgärd bland många Lidingöbor. Det förefaller finnas många åsikter om vad som är rimlig avverkning och på vilket sätt kommunen bör sköta skogen. Här finns en misstänksamhet mot kommunens intentioner. För att bemöta detta skulle kommunen tydligare kunna informera om nödvändiga metoder och utifrån vilka premisser som skötsel och avverkning sker.

Upplev Lidingö – koppling mellan sociotopkartan och webbinformation om Lidingös gröna värden

Genom Lidingö stads webbsida ”Upplev Lidingö” (www.svetur.se/sv/lidingo) skulle sökbar information om olika vistelsevärden tillgängliggöra Lidingös olika platser. Precis som att det här går att söka på restauranger skulle ”populära utflyktsmål”, ”solbad” och ”naturpärla” kunna finnas på webbsidan.

Skyltprogram för att få fler att upptäcka Lidingös alla vistelsevärden

En brist som framkommit i brukarvärderingen är avsaknaden av enhetliga, välskötta och informativa skyltar. I enlighet med kommunens mål om ökad tillgänglighet för alla till grönområdena kan ett skyltprogram här spela en viktig roll. Givetvis bör skyltarna också kombineras med en väl uttänkt strategi kring hänvisning, utformning och innehåll. En möjlighet är att utnyttja sociotopkartans kartläggning av vistelsevärden och med hjälp av symboler informera om platsens värden, vid sidan av platsens historik och naturvärden.

Viktigt att få med ungdomar i det fortsatta arbetet med att utveckla Lidingös grönstruktur

En viktig förutsättning för sociotopkartans trovärdighet är att underlaget är brett lokalt förankrat. Då det visat sig svårt att nå ungdomar både i fokusgrupperna och genom webbenkäten bör nya metoder testas för att fånga upp ungdomarnas åsikter i det fortsatta arbetet med grönplanen. Ungdomarna är i många fall de huvudsakliga brukarna av många platser samtidigt som vistelsen i utemiljön har flera viktiga mervärden för barns och ungdomars hälsa.

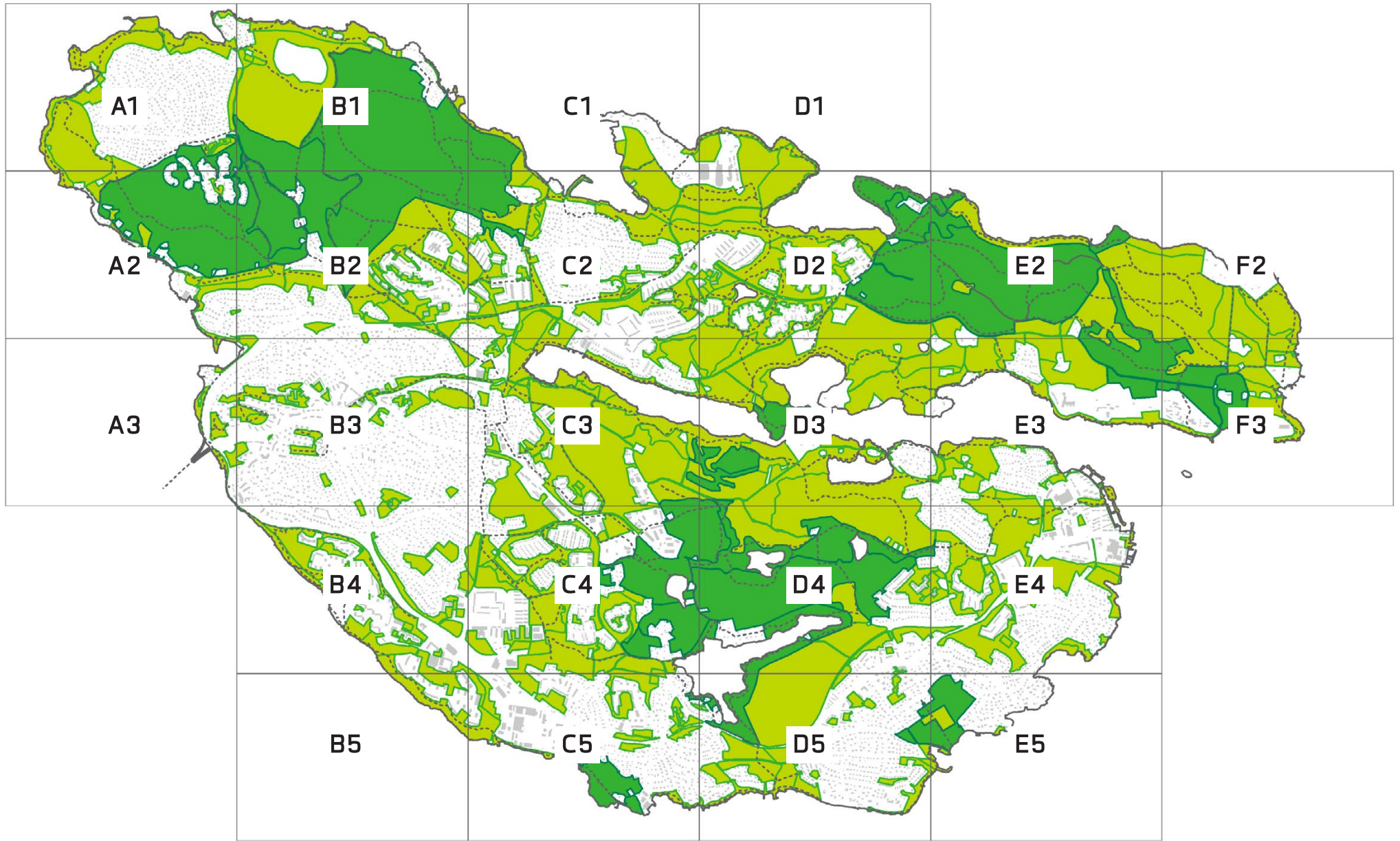


EKHOLMSNÄSBACKEN



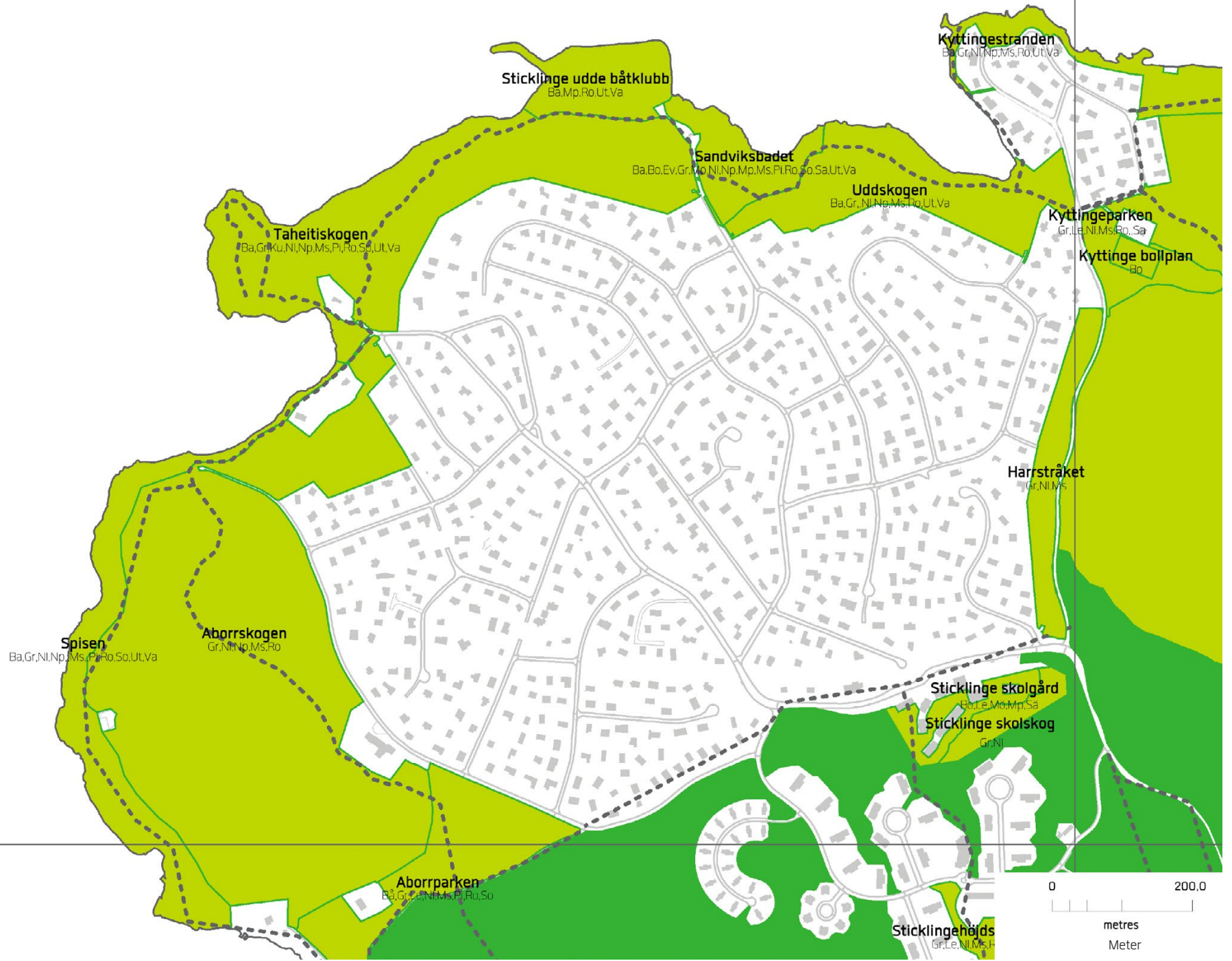
KAPPSTA NATURRESERVAT

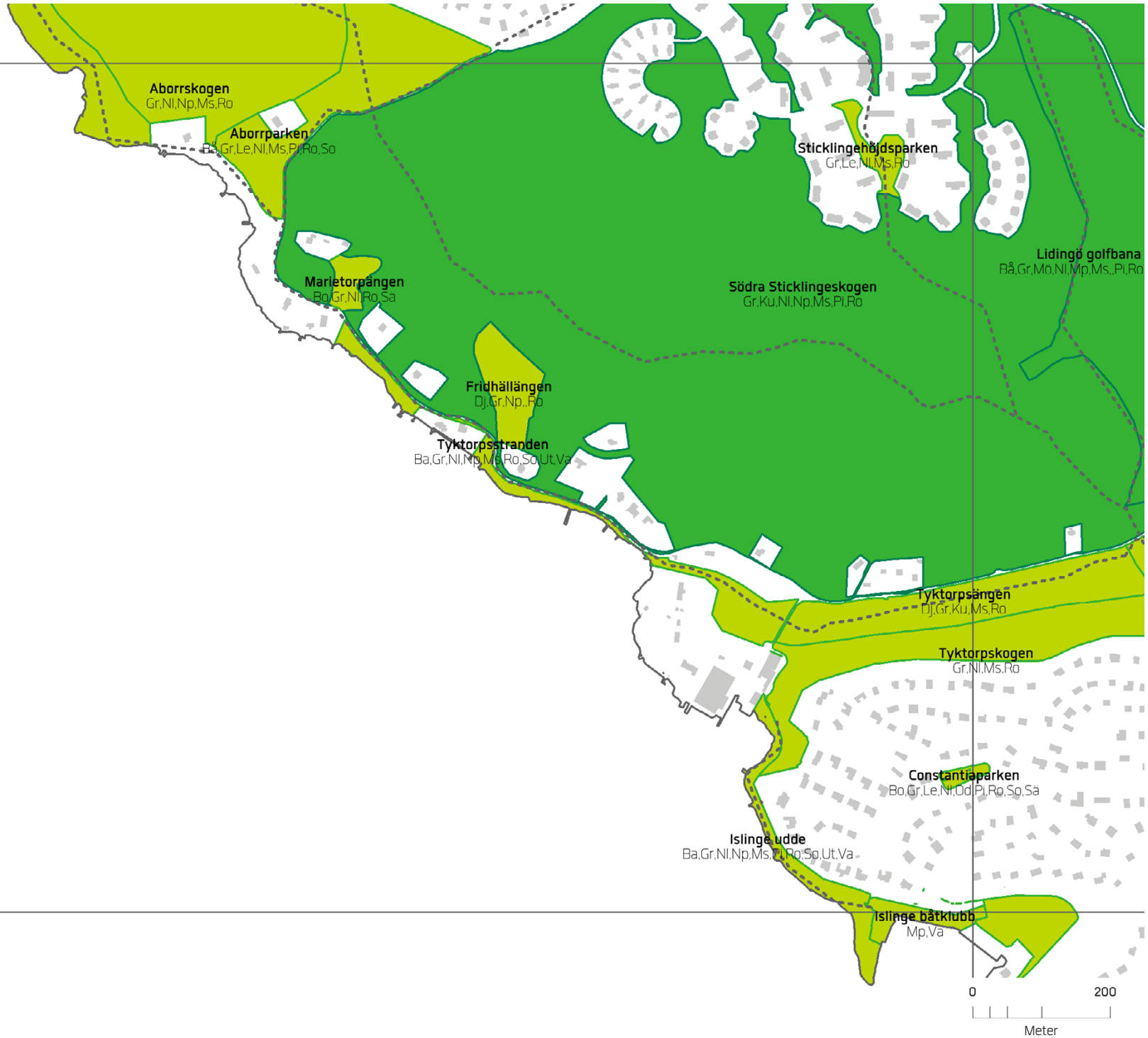
5. KARTREGISTER



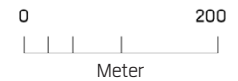
KARTREGISTER

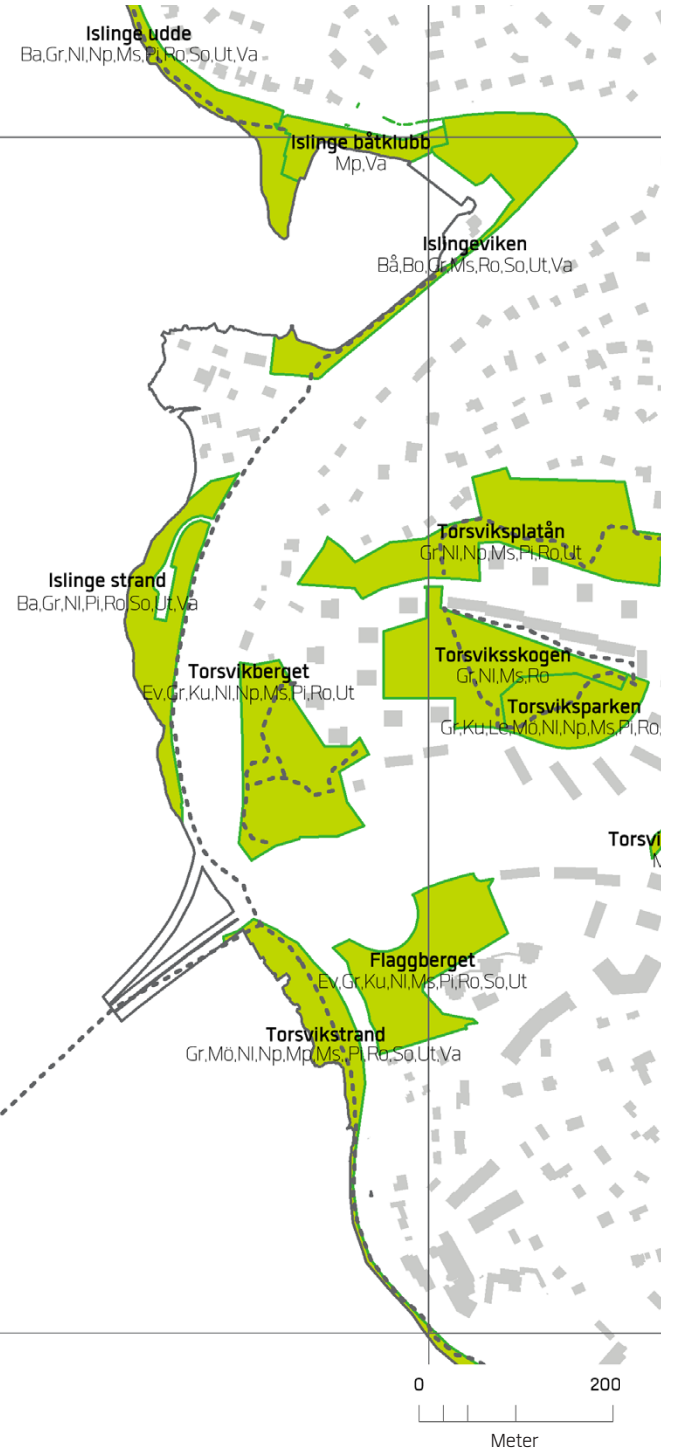
A1



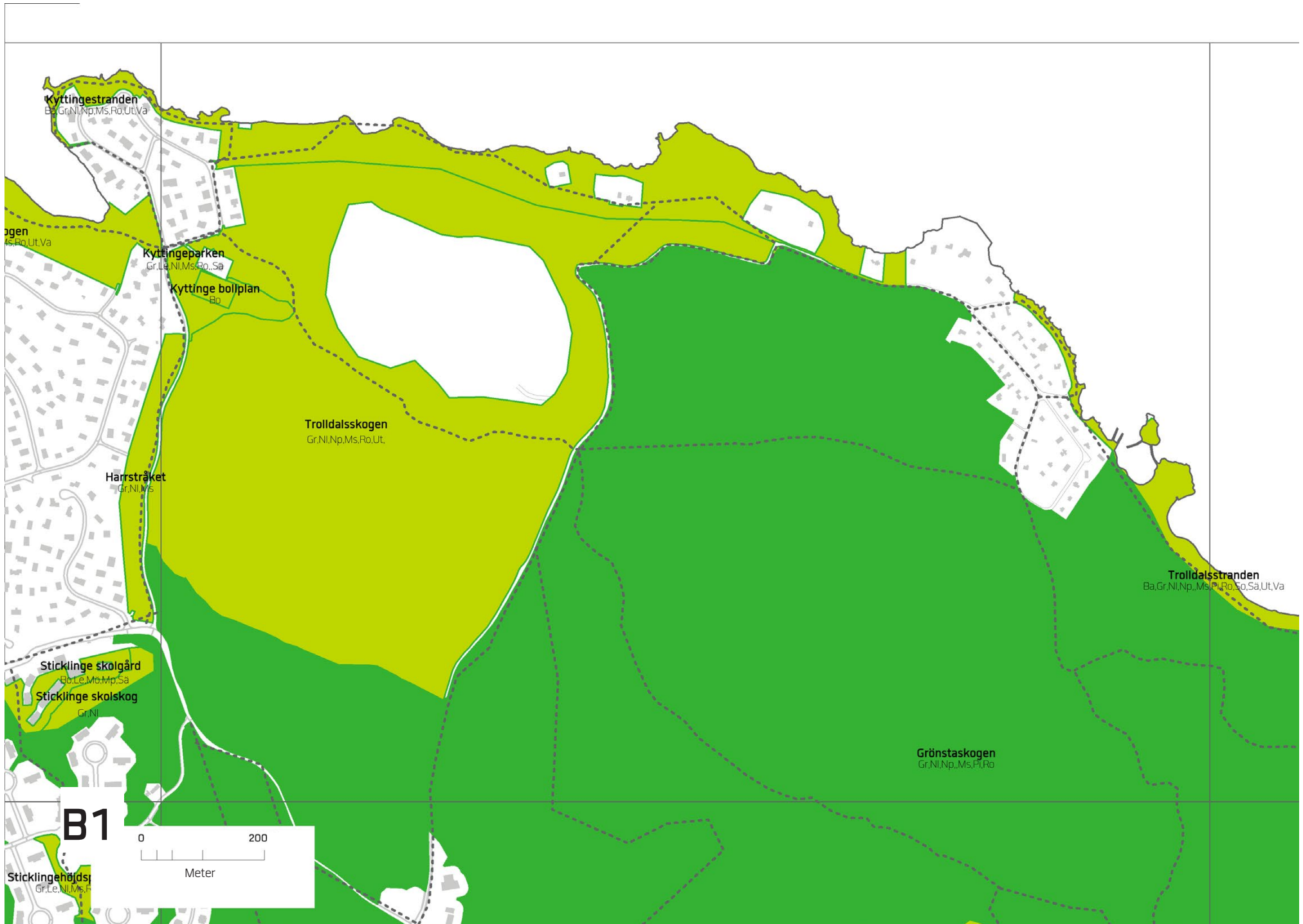


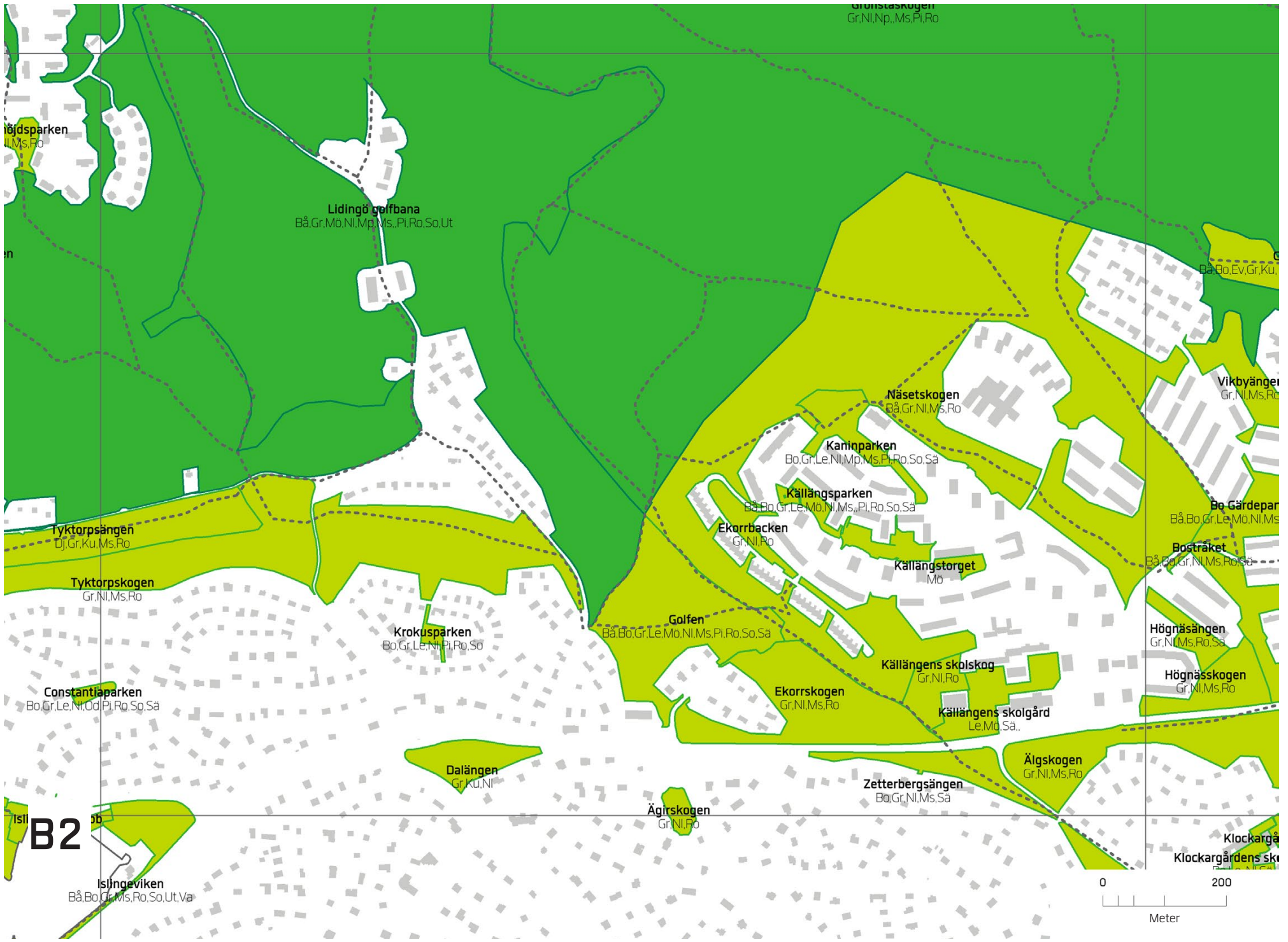
A2

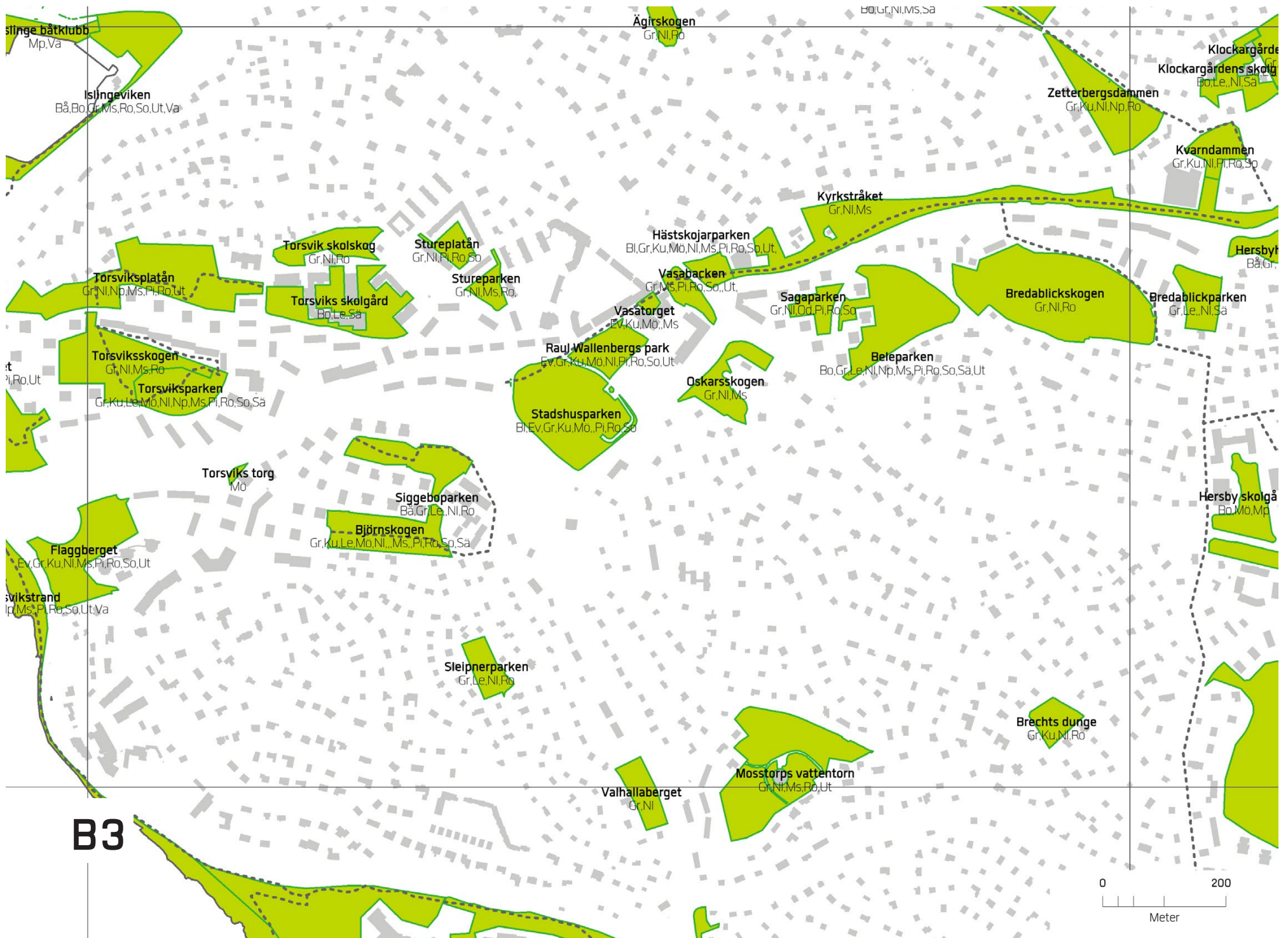




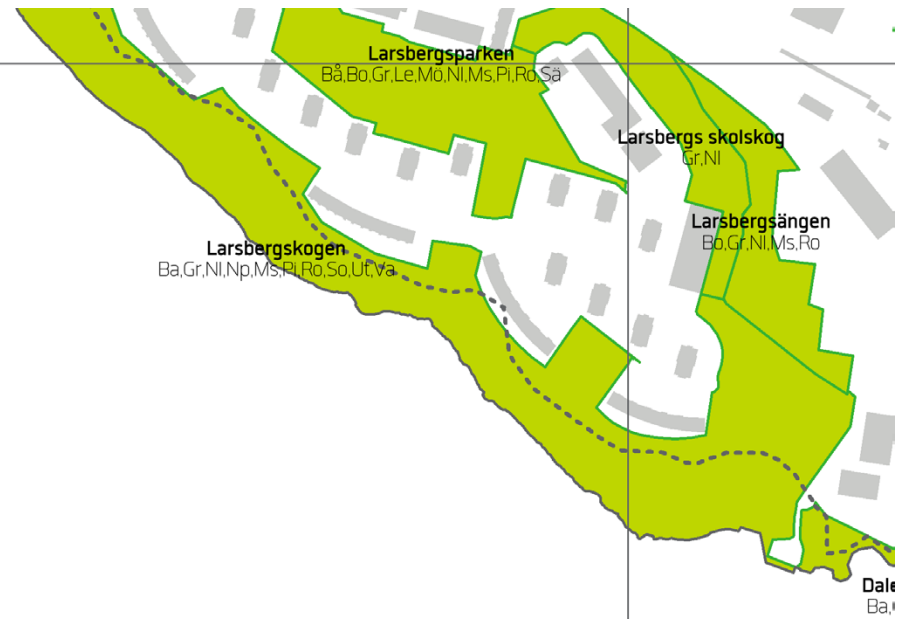
A3



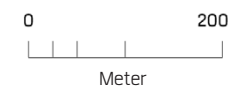


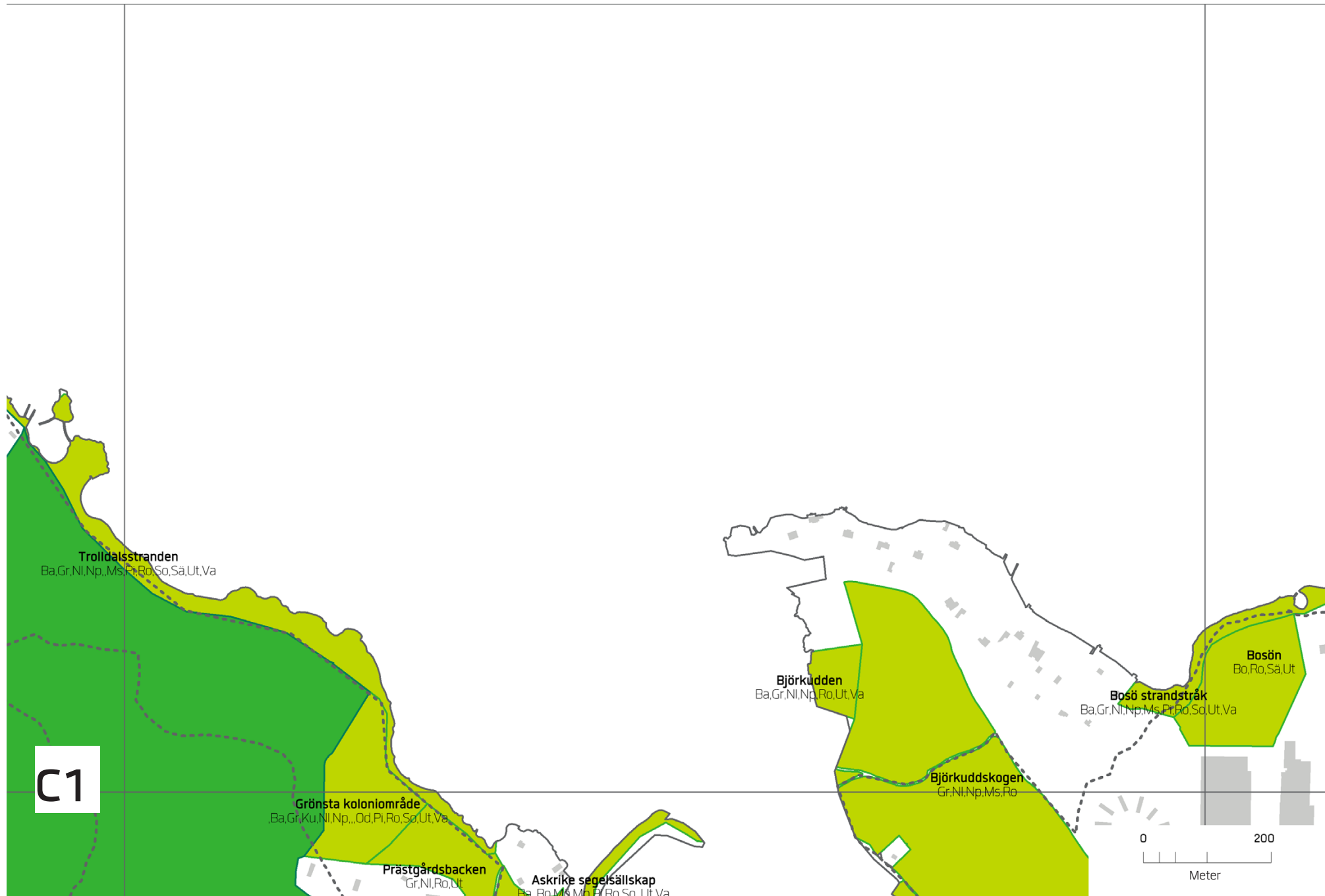




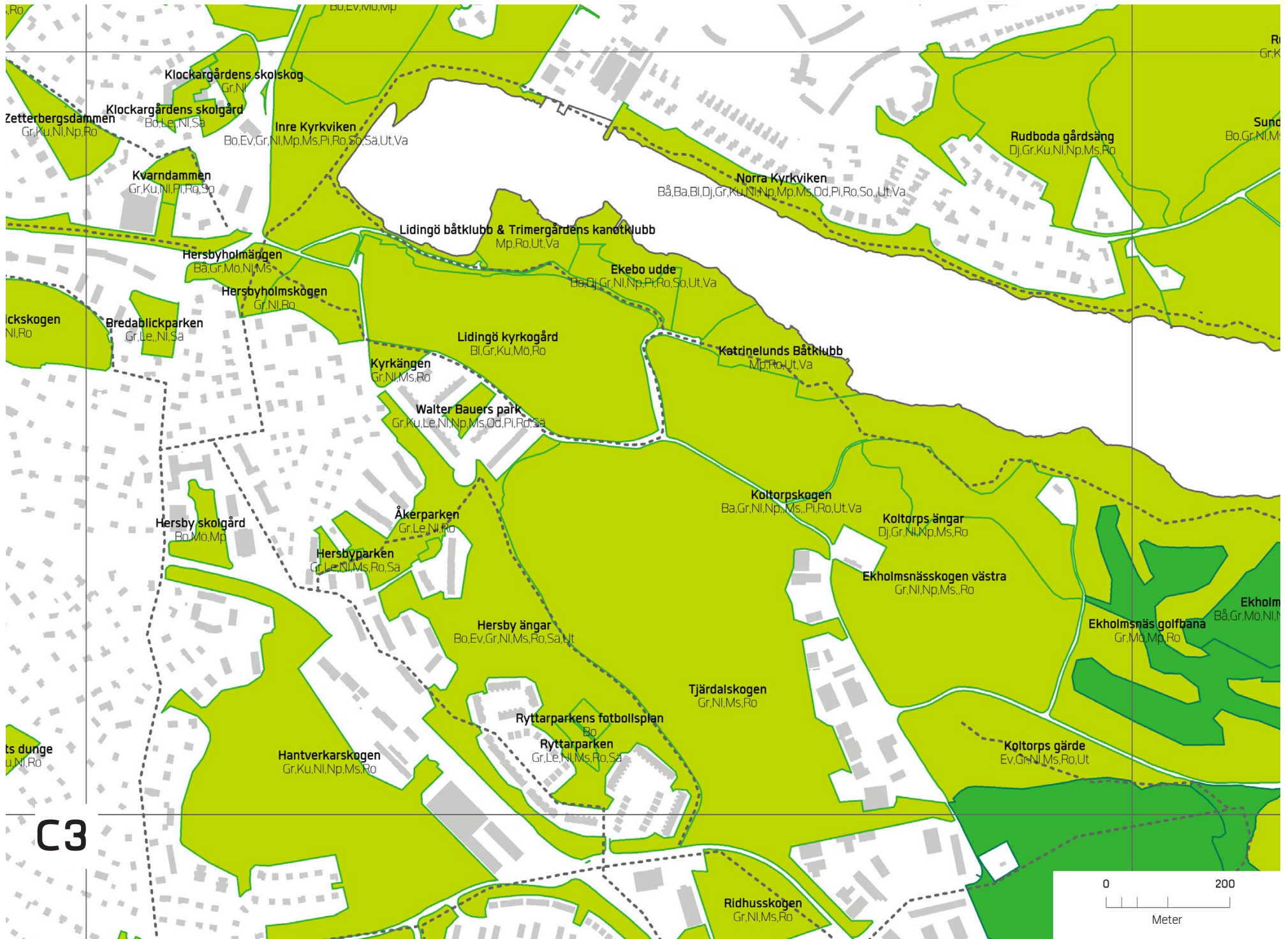


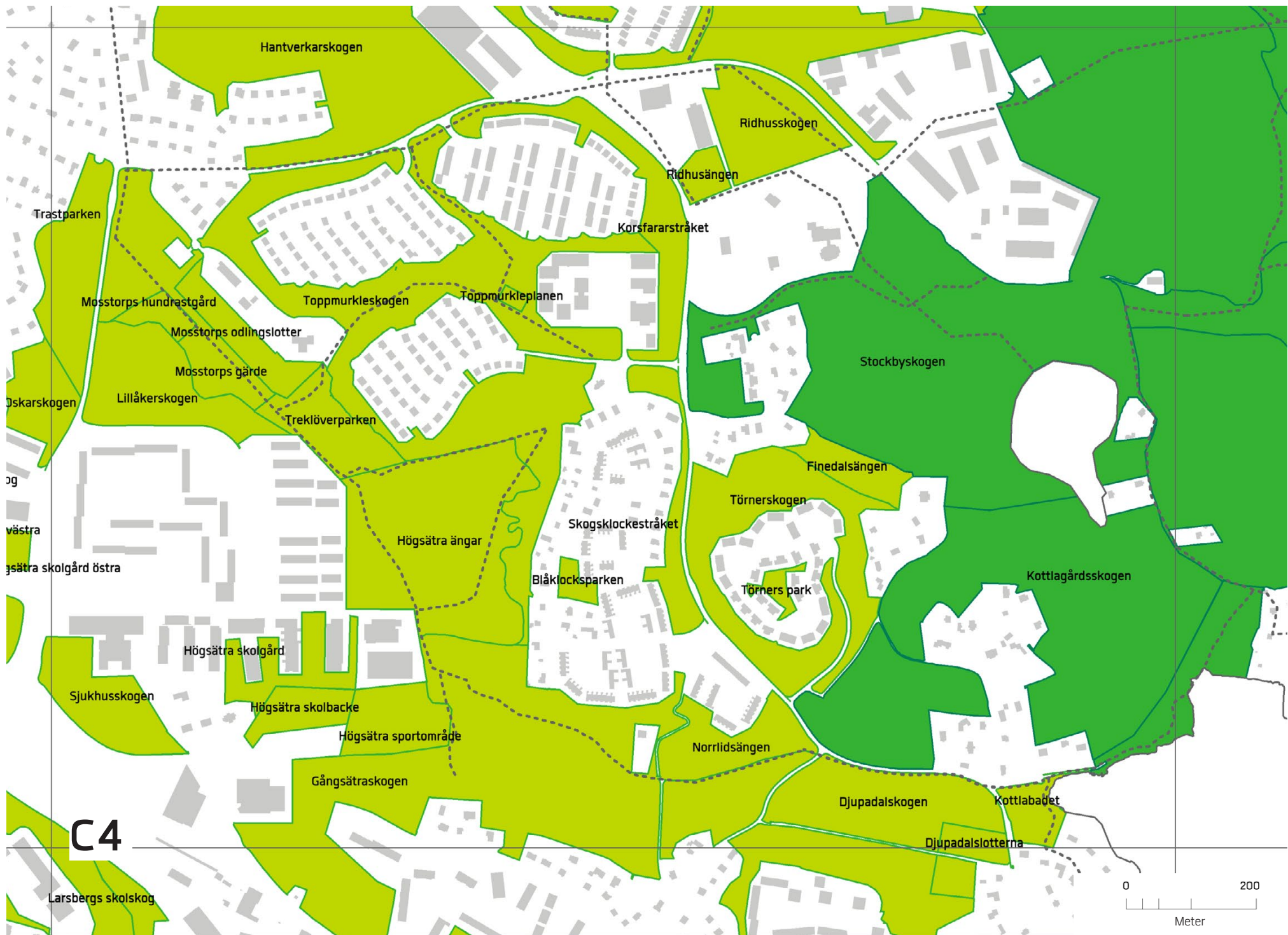
B5





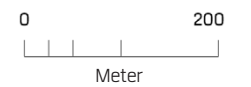


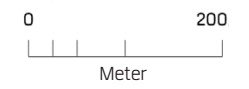
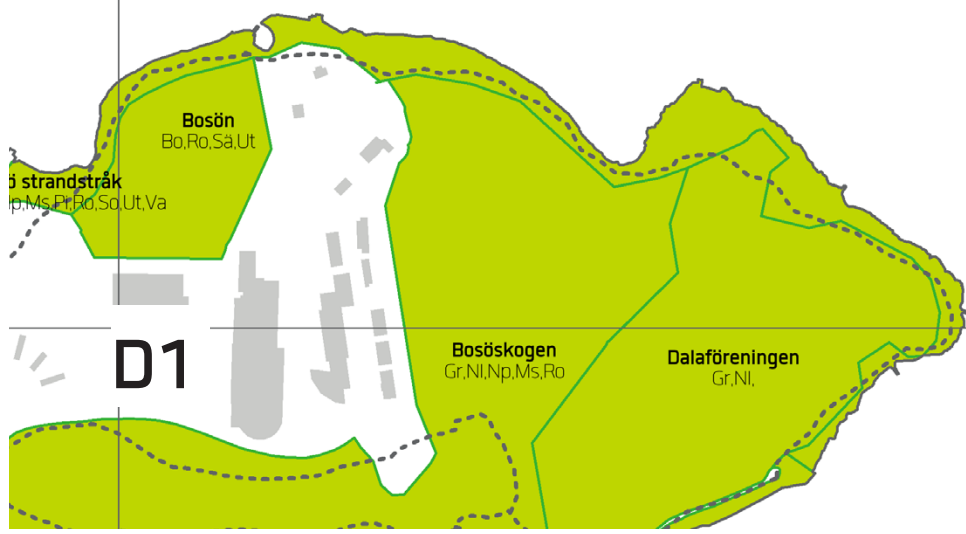


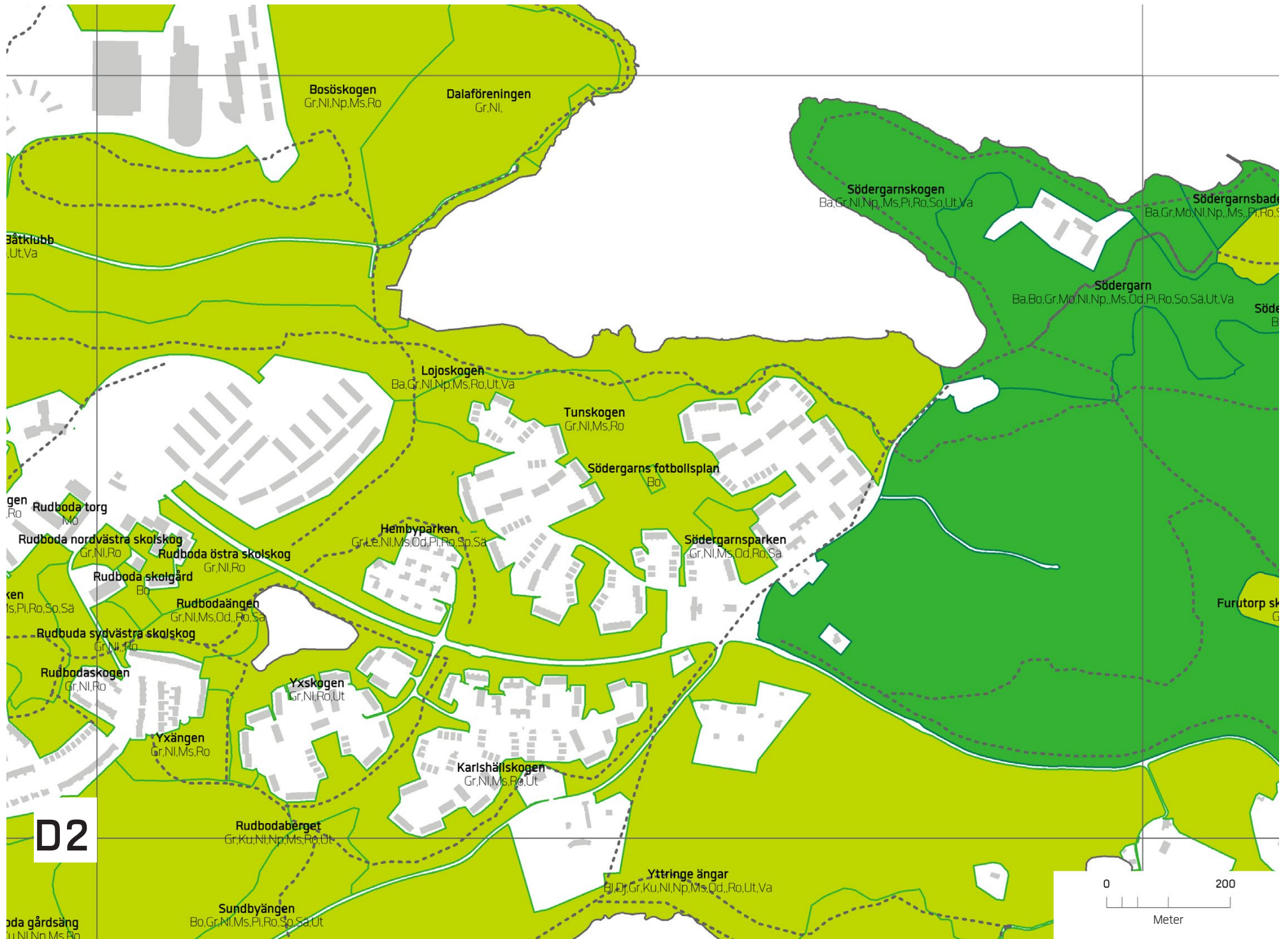




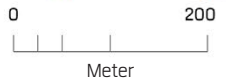
C5

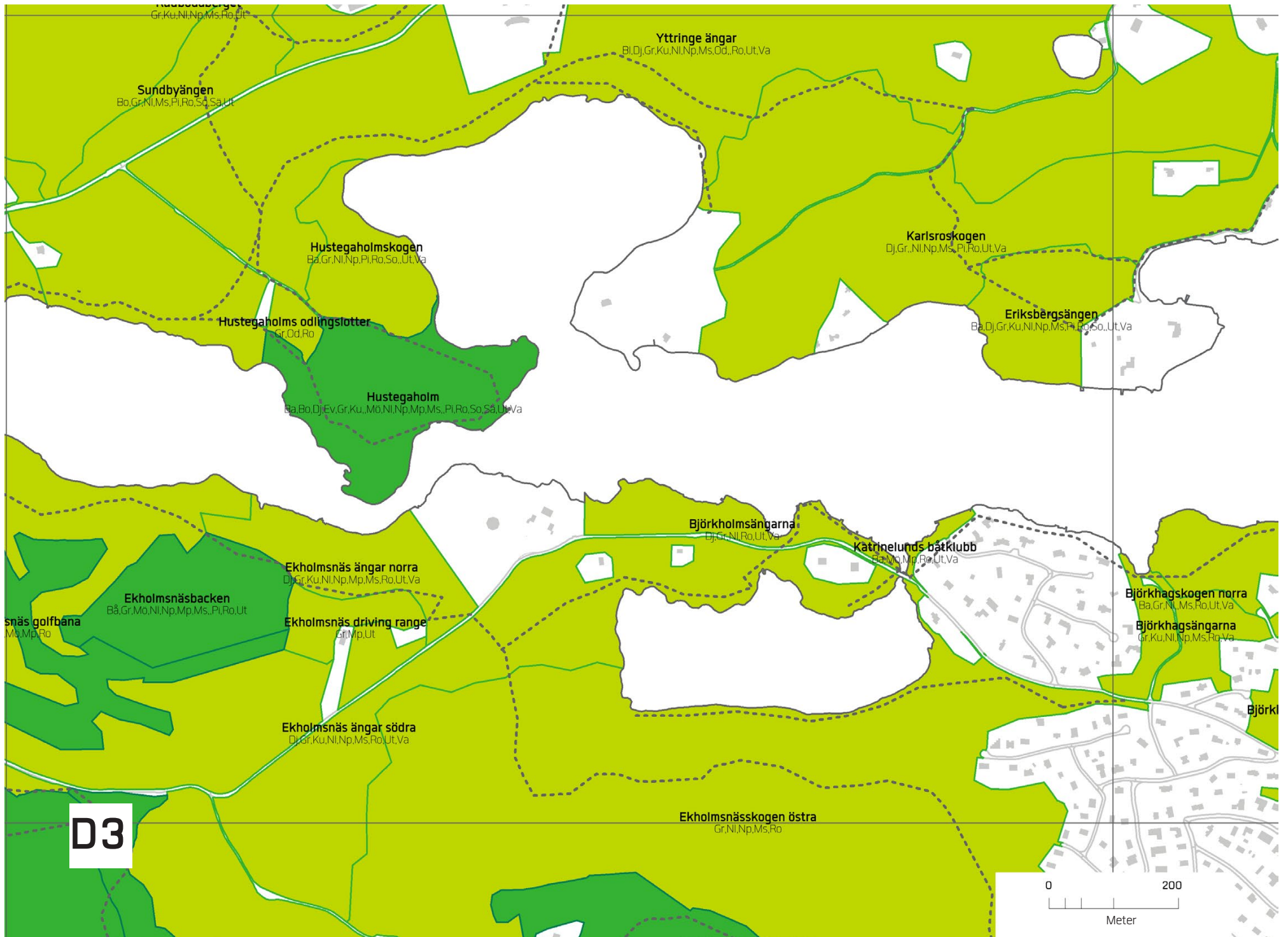




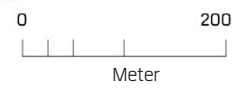


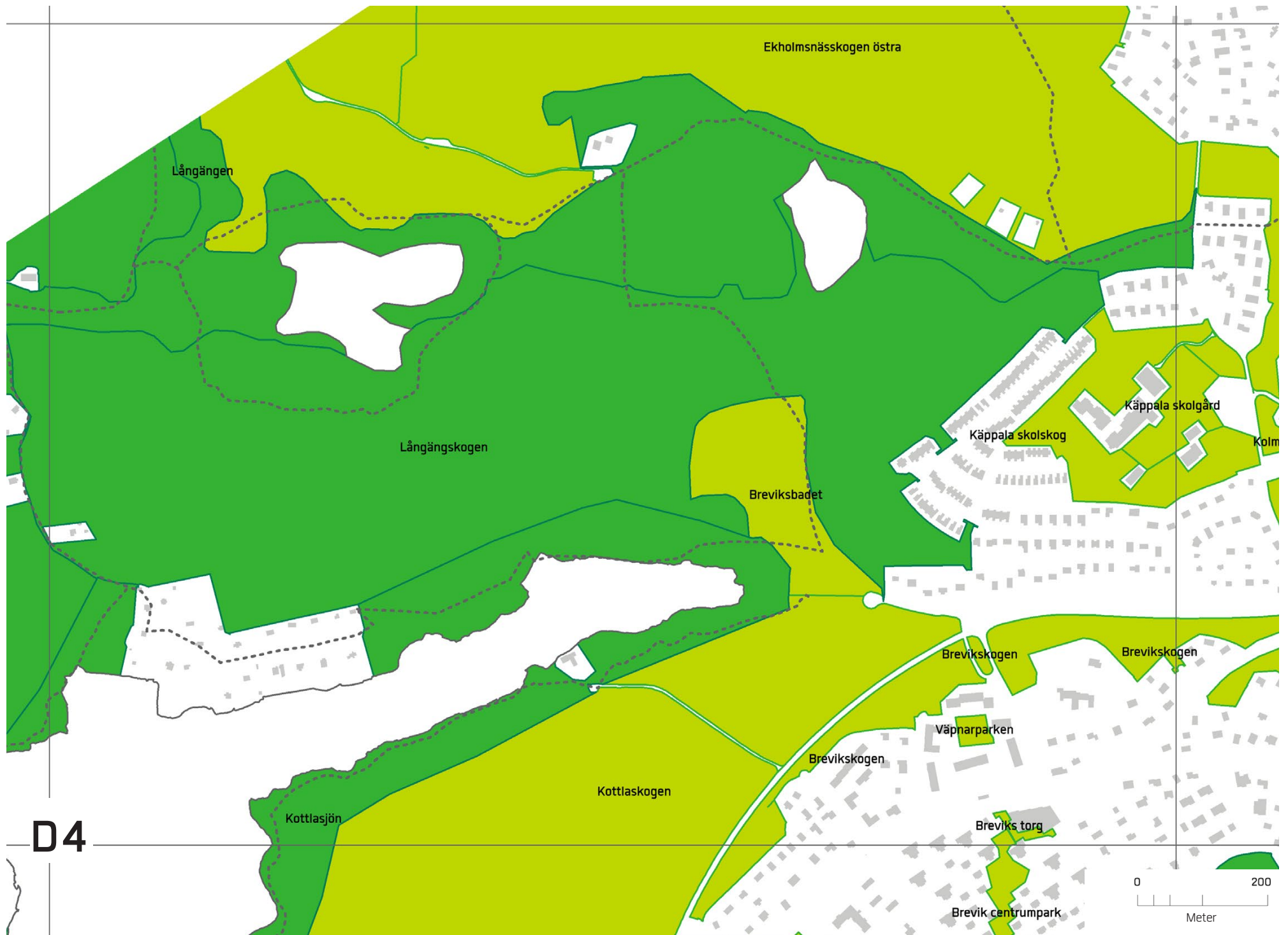
D2

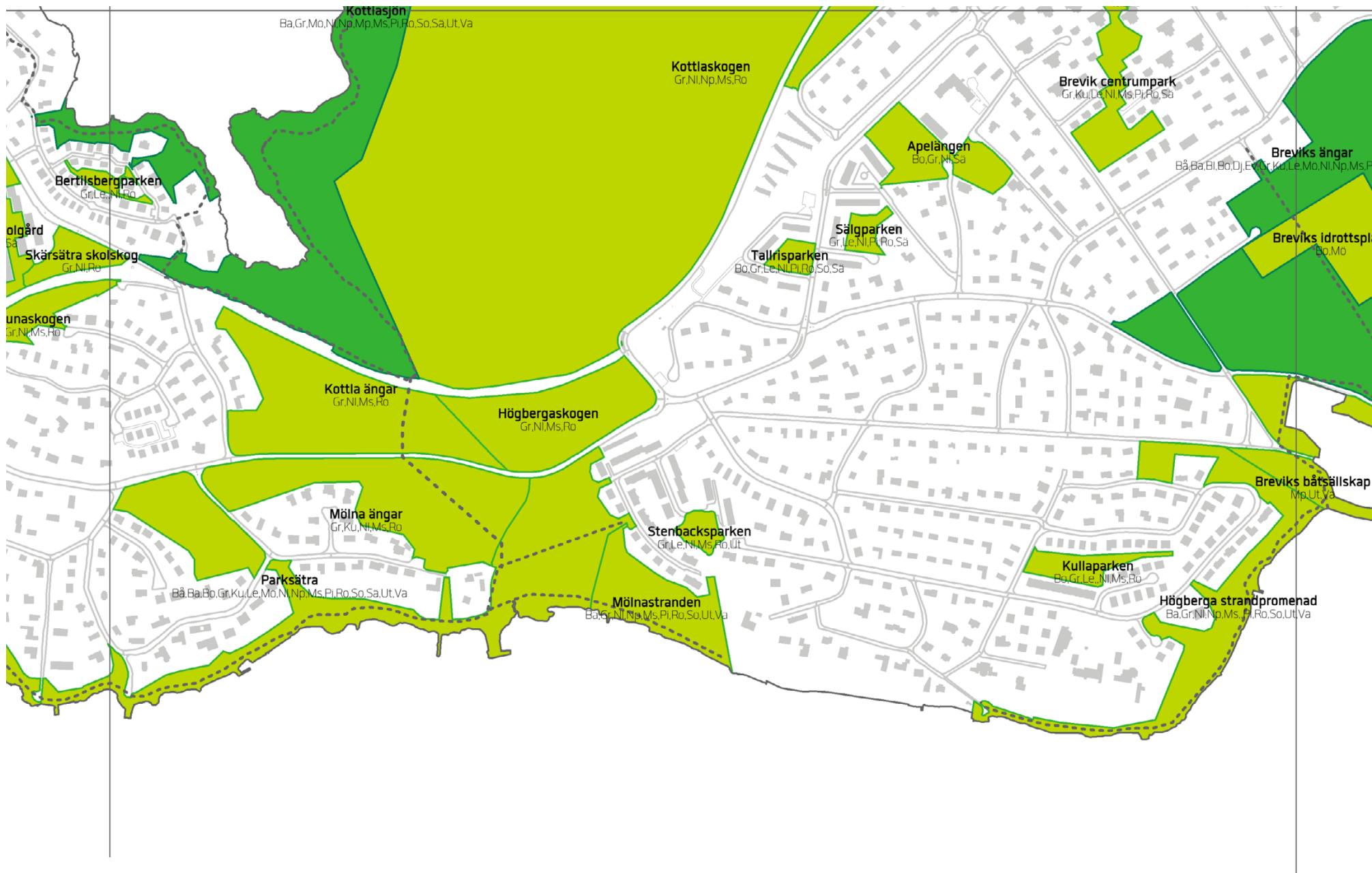




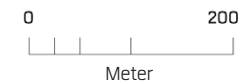
D3

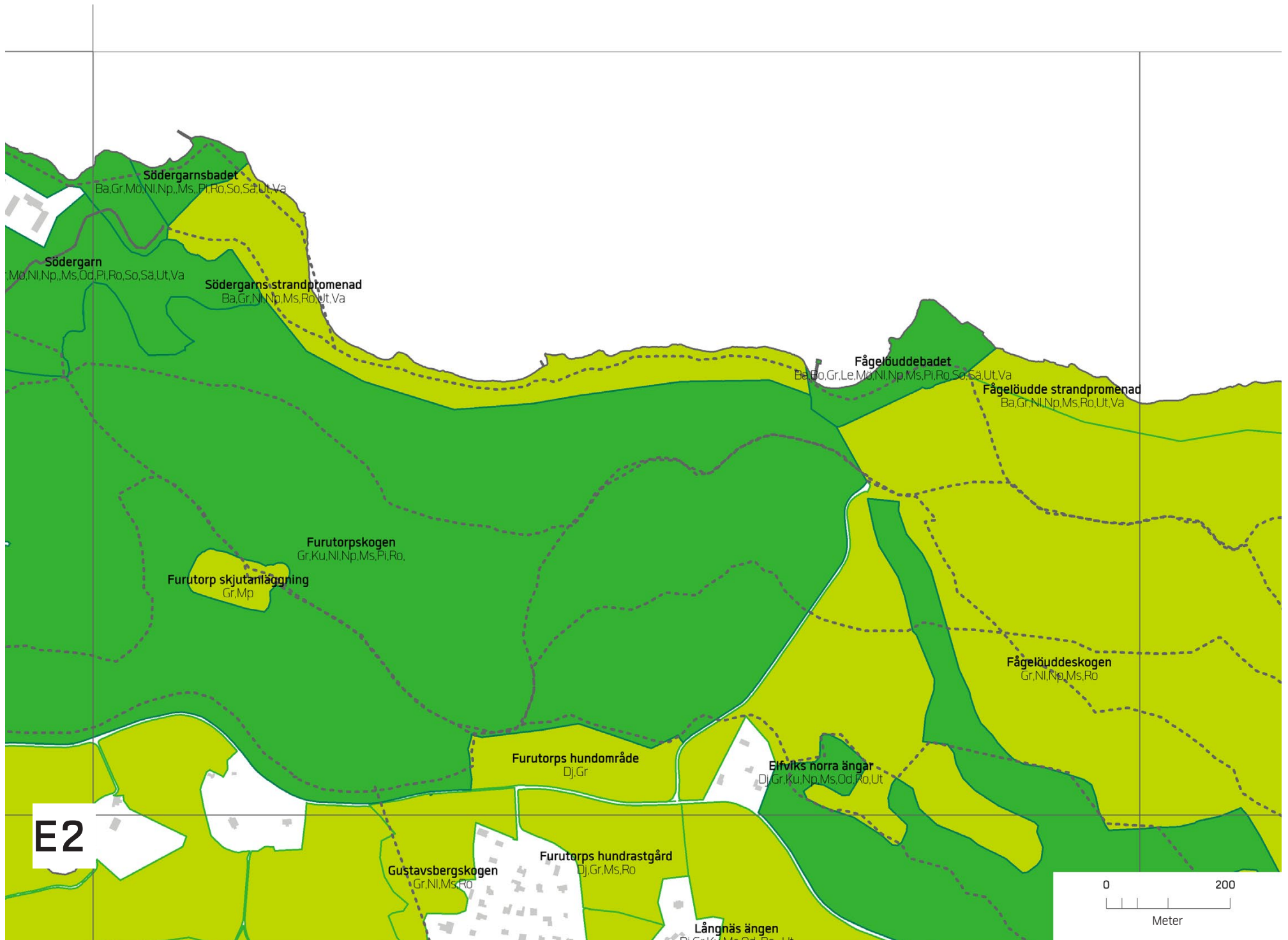


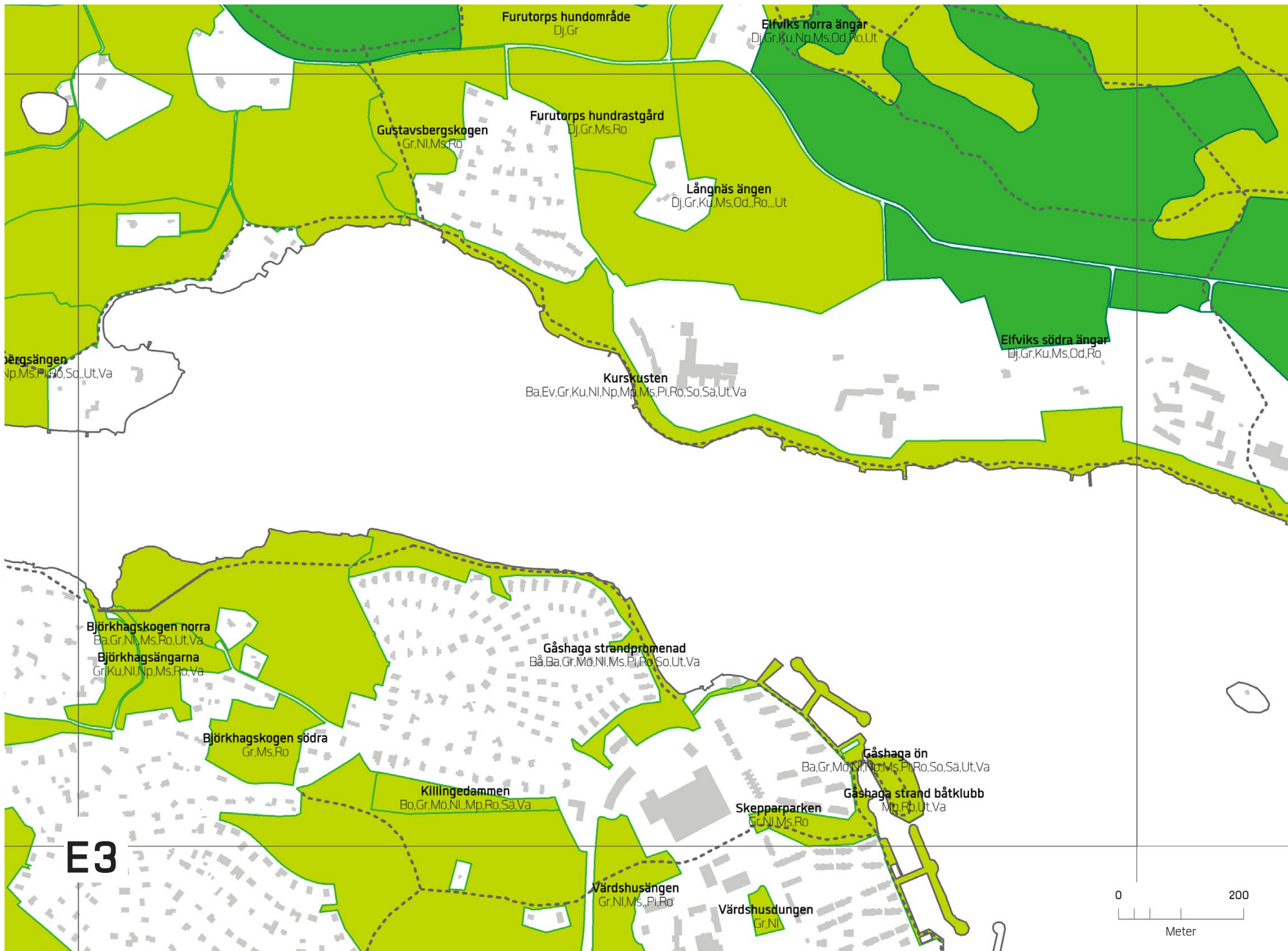


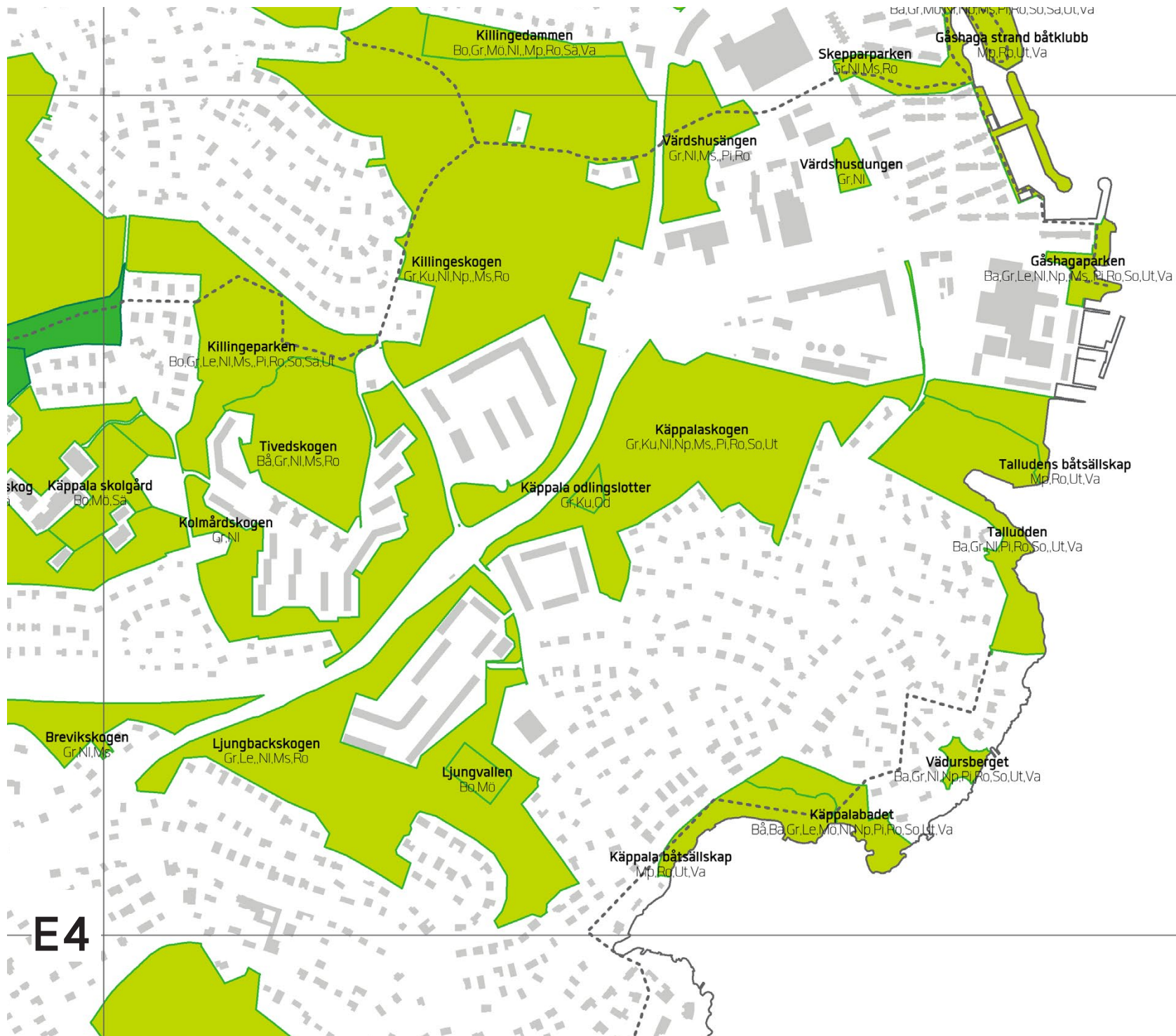


D5

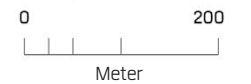


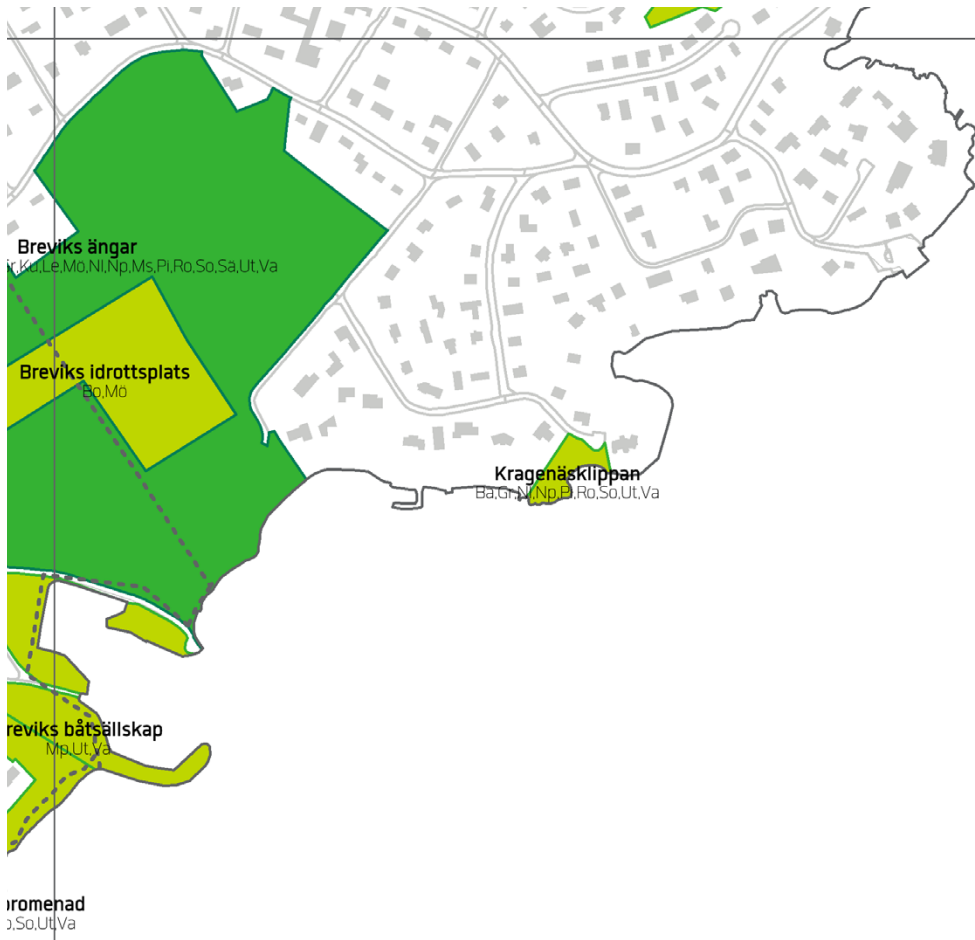




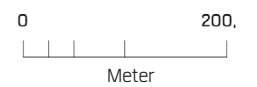


E4





E5



strandpromenad
Np, Ms, Ro, Ut, Va

uddeskogen
Np, Ms, Ro

F2

Bjälboängen
Dj, Gr, Ku, Ni, Ro

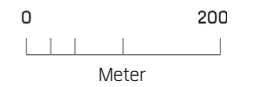
Rävviså kern
Dj, Gr, Ku, Od., Ro

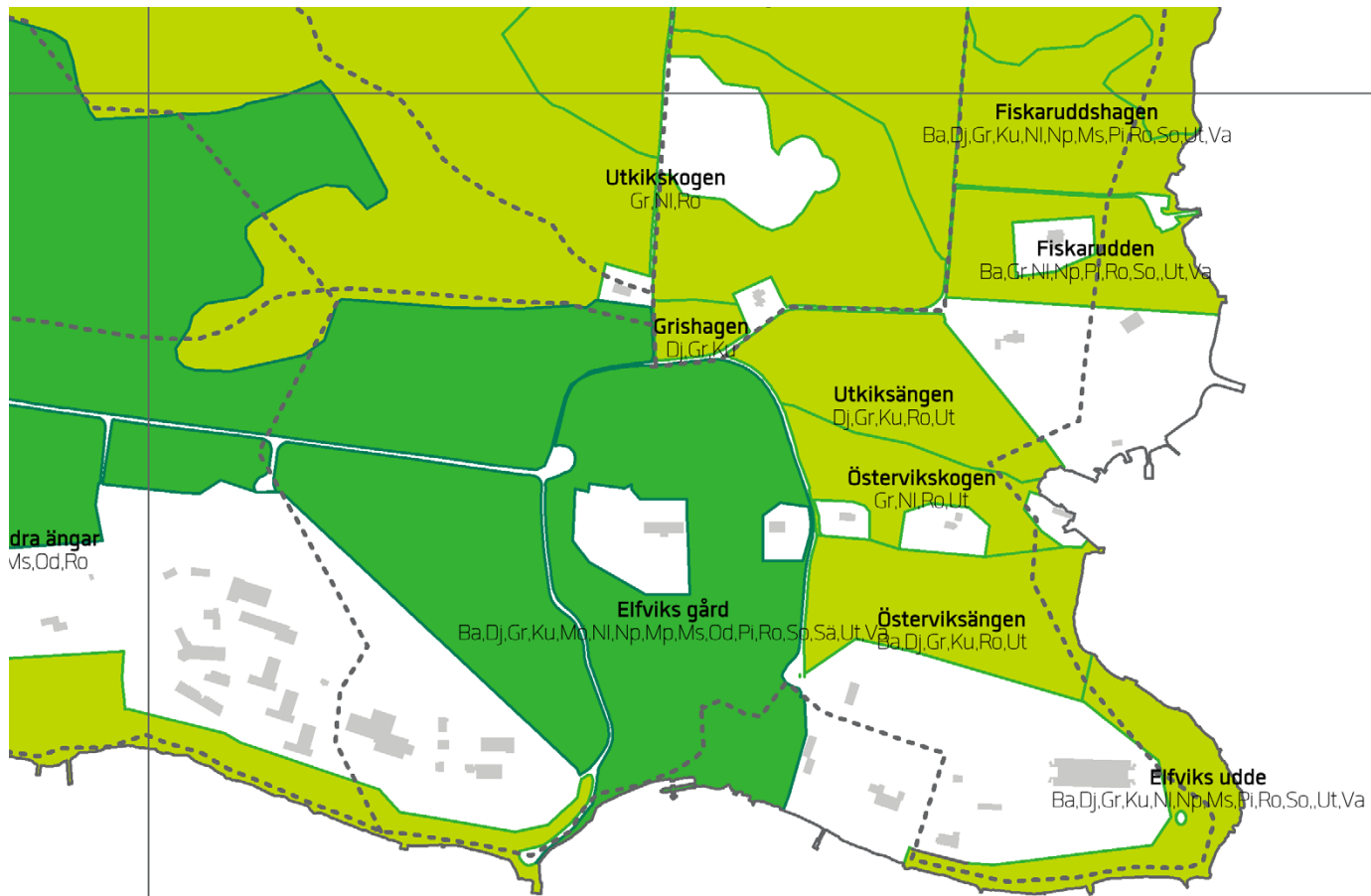
Rävviskogen
Ba, Gr., Ni, Np, Ro, Ut, Va

Fiskaruddshagen
Ba, Dj, Gr, Ku, Ni, Np, Ms, Pl, Ro, So, Ut, Va

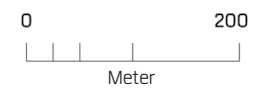
Utkikskogen
Gr, Ni, Ro

Fiskarudden
Ba, Gr, Ni, Np, Pl, Ro, So., Ut, Va





F3



6 KÄLLFÖRTECKNING

LITTERATUR

Dialog om Centrum/Torsvik, 2012, Spacescape och White arkitekter

Lidingö grönstruktur - sammanfattning av medborgardialog, 2013, Spacescape och White arkitekter

Lidingö gröntyper, (Kommande 2013), Tyréns

Lidingös parkprogram, 2012, Lidingö stad

Metod för Sociotopkarta, 2002, Stockholm stadsbyggnadskontor

Uppsalabornas sociotopkarta, 2009, Uppsala kommun

Sociotophandboken, 2003, Stockholm stadsbyggnadskontor

ÖVRIGA

Bästa platsen?, 2013, Webbenkät, Spacescape / On a Wednesday afternoon (www.lidingo.se/bastaplatsen)

